

Qumandarê Herêma
Çaremîn a Eyaleta Mêrdînê

**Xwestinên
dijmin
berevajî bikin**

Rûpel 6

Di salekê de 14 rojnamevan hatin kuştin û qatilê tu yekî nehate girtin.

Herkes qatil dizane

✓ Nûnerê rojnameya Özgür Gündem ê Ruhayê û muxabîrê rojnameya Yenî Ülke Kemal Kiliç, li gundê Ruha, Kuluncê ji alî kontrayan ve hate kuştin. Bi kuştina Kemal Kiliç re, hejmara şehîdên Özgür Gündemê gihîşte 8'an. Ew dewleta ku di kuştina Uğur Mumcu de, girsên gel bi sloganên demokrasiyê dida meşandin, ji cenazê Kemal Kiliç tirsîya û ji morga Ruhayê revand. Rêveberiya herdu rojnameyan, HEP û Komeleya Mafên Mirovan, dibêjin ku em qatil dinasin.

✓ Di pêvajoya salekê de nêzîkî 10 rojnamevanên Kurd ji rojnameya Gündem, Yenî Ülke û Welat hatin qetilkirin. Ji bo veşartina qatilan dewleta Tirk gotina "faîlî meçhûl" avêto holê, ji bo ku rûyê xwe yê qirêj veşêre. Lê êdî tu kes bi gotina "faîlî meçhûl" nayê xapandin. Hemû kes baş dizane ku ev qetlîam bi destê dewletê bi xwe tên kirin. Ji ber vê yekê qatilên meçhûl tunin; qatil dewleta Tirk a xwînmij û dagirker bi xwe ye.

Rûpel 8

Gelê Kurd çî bajarî, çî ji gundî tev bi fêkoşîna azadiyê re diguherin. Herwiha îro gundî ji tariyê diçirînin.

Polîs nobetê digire hizb-î kontra dikuje

✓ Êrîş û cinayetên hizb-î kontra bi destek û rênîşandanên dewletê ve didomin. Di kuştina welatparêzan de, hêzên dewletê bi awayekî vekirî cih digirin. Cihên ku lê êrîşên kontrayan pêk tên, pêşî ji alî hêzên dewletê yên fermî ve tene dorpêçkirin ku, êrîşkar bi hêsanî dikaribin êrîş bikin û birevin.

Rûpel 9

Agir ji devê Îsmet Sezgîn dibare

'Em bixwazin emê Kurdan tev de bikujin'

✓ Îsmet Sezgîn li Diyarbekirê ev mesaj da û bi heyeta Alman re gundên hizb-î kontra Sûsa û Garisijayorîn ziyaret kir. Partî û sazgehên demokratîk mesaja Sezgîn protesto kirin.

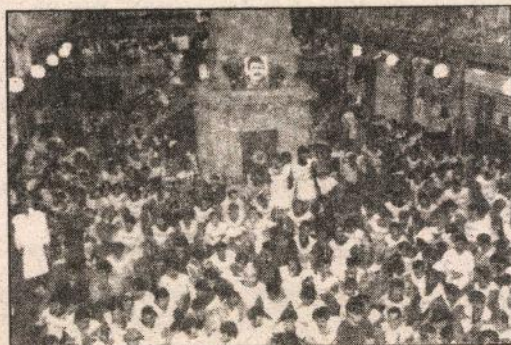
Rûpel 5

**Seîdê
Îbo**

R. Cizre

Rûpel 12

**Grev bi
serfirazî
qediya**

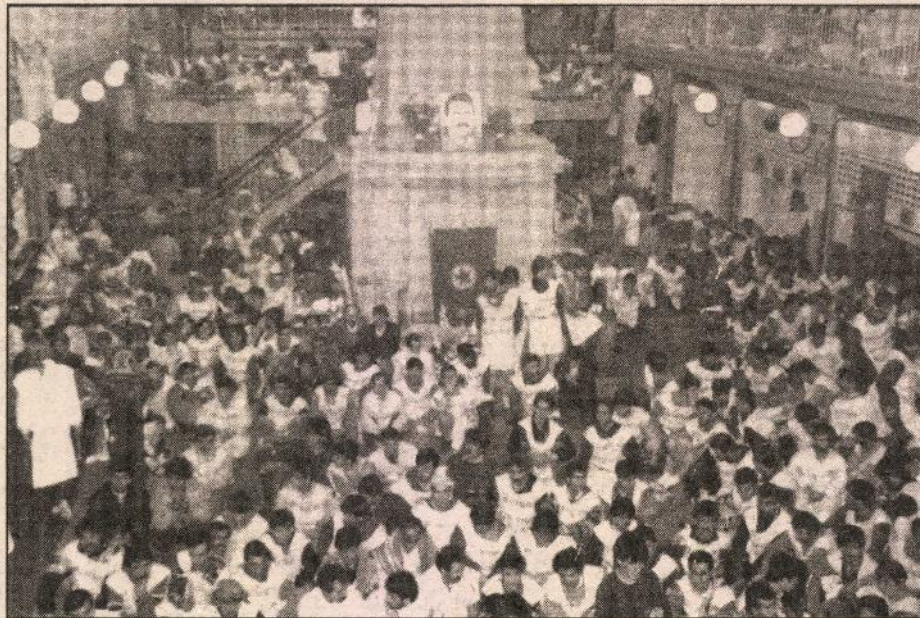
Rûpel 4

**Bi Eyşe
Şan re
hevpeyvîn**

Rûpel 16

Grev bi serfirazî qediya

Di herdu wêneyê jorîn de, kesên ku ji bo protestokirina kirinên dewleta Tirk ên li Kurdistanê dest bi greva birçibûnê kiribûn tînin. Grev di 24.1.1993'an de li bajarê Belçîqa, Brukselê li dar ketibû. Grev bi beşdarbûna 15 mebûsên Meclîsa Neteweyî ya Kurdistanê û 700 welatparêz ve dest pê kiribû.

Navenda Nûçeyan- Li gelek bajarên Tirkiyê, Ewrûpa û Kurdistanê, grevên birçibûnê û protestokirina qetlîam û zilma dewleta Tirk dewam dikin. Weke tê zanîn, li hember qetlîam, cinayet û kirinên qirêj ên dewleta Tirk li Kurdistanê dimeşîne, Mebûsên Meclîsa Neteweyî ya Kurdistanê roja 24'ê Çileya 1993'an dest bi greva birçibûnê kiribûn. Ji bo piştigiriya ve livbaziye, li Tirkiyê, Ewrûpa bi hezaran kesên Kurd, Tirk û Ewrûpî jî ketin grevên birçibûnê. Ev grev ne tenê li derve, li zindanan jî li dar ketin. Grevên birçibûnê hê jî bi hemû gurrûn û geşbûna xwe ve dom dikin, li ber dîlan tînin girtin û bala raya giştî ya dinyayê û saziyên demokratîk tê kişandin ser rewşa gelê Kurd û hovtiya dewleta Tirk.

Li aliyê din, gelek sazî û komeleyên demokratîk û partiyan siyasî, ji bo dorfirehkirina ve piştigiriya grevên li hember zilm û zorê, hin faaliyetên din jî li dar dixin. Civin komcivîn, şevên şahiyên, dîlan û meş jî tînin kirin.

DAXUYANIYA 15 MEBÛSEN MECLÎSA NETEWÊYÎ

Li ser van faaliyetan, roja 17'ê mehê, 15 mebûsên Kurd jî bo raya giştî daxuyaniyek belav kirin. Di vê daxuyaniyê de bi kurtî wiha tê gotin: "Bi destpêkirina ve greva me ya li hember dagirkeriya li Kurdistanê, ji Avustralya bigirin heta Kanada, ji Finlandiya bigirin heta Moskovê, bi hezaran mirovên welatparêz û demokrat jî dest bi grevên birçibûnê kirin, bi sed hezaran mirovên me bi kepengirtinan, bi meşan û boykotan piştigiriya xwe ji me

re nîşan dan. Bi berxwedaneke bi vî rengî xurt, hate dîtin ku deriyên diplomasiyê ji gelê Kurd re venedibû û hêdî hêdî tînin vekirin, bi vî awayî polîtîkayên dewleta Tirk ên li ser qetlîaman ava bûne, dikarin bînin teşhîrkirin û bala raya giştî bê kişandin.

Ji bo ku di parlamentoya Ewrûpa de, ambargoya sîlehan li ser Tirkiyê bê danîn û di Newrozê de heyet herin Kurdistanê soz û peyman hatin standin. Ji hemû kesên ku beşdarê van faaliyetan bûne û piştigiriya xwe dane me, em spas dikin û di vê têkoşîna bi rûmet de ji wan re serfiraziye hêvî dikin."

Piştî vê daxuyaniyê mebûsên Kurd greva birçibûnê qedandin.

GREVA BI DÎLAN

Ji 27'ê Çile ve grevên ku bi beşdariya 250 kesên li Edene, Mersîn û Tarsûsê di avahiyên HEP'ê de hatibûn destpêkirin di van rojên dawî de veguherin dîlanê. Rojê bi hezaran kes beşdarên grevê, ziyaret dikin, bi wan re govendê digirin, stran û klaman dibêjin.

Komîteya greva birçibûnê ya Edenê û Tarsûsê li ser van çalakiyan daxuyaniyek da çapemeniyê, di daxuyaniyê de dewleta Tirk ji ber kirinên wê yê hovanê û qetlîamên ku li Kurdistanê dike, protesto dikin û talbên dîlanê zindanê û yê mebûsên neteweyî weke yê xwe dipejirînin û piştigiriya xwe tînin ziman.

LI KEÇÛREN GREV QEDIYA

Li navçeya Enqere, Keçûren greva ku roja 11'ê Sibata jî aliyê 150 kesên ve li avahiya

HEP'ê hatibû destpêkirin, di roja xwe ya şeşemîn de qediya. Li aliyê din, li Zîndana Girtî ya Navenda Enqere jî girtî 6 roj ketin grevê.

GREV Û FAALIYETÊN LI EWRÛPA

Li gelek bajarên Ewrûpa grev û çalakîyên ji bo piştigiriya mebûsên Meclîsa Neteweyî ya Kurdistanê hatin li darxistin.

ALMANYA

Mainz: 100 kes ji roja 13'ê Sibata ve ketin greva birçibûnê. Vê grevê bala gelek demokratên Alman kişand ser xwe. Wekî din grûbek jin û zarok li ber avahiya televîzyona ZDF xwepêşandaneke li dar xistin. Hin mebûsên Partiya Hêşin a Alman jî beşdarê van faaliyetan bûn.

Manheim: 13'ê Sibata 46 kes ketin greva birçibûnê. Grev bi şahî û ziyareta welatparêzan didome.

Saarbrücken: Di 14'ê Sibata de 70 kes û keşeyên dêrê dest bi grevê kirin. Grev ji aliyê girsên gel û çapemeniyê ve eleqeyê xurt dibîne.

Bielefeld-Osnabrück: Li van herdu bajarên meş çêbûn. 700 kesên Kurd beşdarê van meşan bûn. Piştî van meşan, 175 kes dest bi greva birçibûnê kirin. Rojnameya Nove Westfâlsch û Radyoya Bielefeld der heqê armanca meş û greva birçibûnê de nûçeyên dorfireh dan.

Wekî din li Freiburgê 70 Kurd dest bi greva birçibûnê kirin û 15 kesî jî li Kasel'ê avahiya SDP'ê îşgal kirin û ketin grevê.

Ji xeynî van deran, li Osnabrückê 50, li Bielefeldê 100, li Münsterê 50 kesên dest bi greva birçibûnê kirin.

SWÎSRE

Zürîh: Bi beşdariya hin biyaniyan ve meşeke ji aliyê 3000 kesî ve hate li dar xistin. Vê meşê li Zurîhê deng da.

Li Swîsrê gelek saziyên demokratîk û saziyên siyasî û kesên navdar piştigiriya xwe ji bo Meclîsa Neteweyî ya Kurdistanê dan xuyakirin. Navên wan ev in: Berpirsiyarê Partiya Karkeran a Bernê; Brikoter Anna, Nûnerê Komara Îtalyan; Marîna Roth, Koordînatore Penaberan (Multeciyan); Gysi Felix, Evûqat Roseman Rossi, Serokê Partiya Sosyalîst ê Kantona Zug, Lang Joset, Seroka Alternatîfa Sosyalîst û Hêşinan; Angeline Fankhauser, Mebûsê Mafên Mirovan ê ST Gallen, saziya bidestxistina kar a Swîsrê.

FRANSA

Parîs: Li navçeya Parîsê, St Genevieve, zêdeyî 20 sazî û komeleyên demokratîk, ji bo piştigiriya gelê Kurd re, di 13'ê Sibata de seveke şahiyê li dar xistin. Di salona ku tê de şeva şahiyê li dar ket belavok hatin belavkirin û bi diwaran ve wêneyên li Kurdistanê hatine kişandin, hatin daleqandin û bala biyaniyan kişandin ser rewşa gelê Kurd.

LI SWÊDÊ MEŞ Û GREVA BIRÇIBÛNÊ

Ji bo protestokirina qetlîam û vebirînên dewleta Tirk ên li Kurdistanê û ji bo piştigiriya greva birçibûnê ya li Brukselê di 12 û 13'ê Sibata de, li Swêdê bajarên Stocholm, Upsala, Goteborî, Bolnes û Borlengeyê nêzîkî 700 Kurd meş û xwepêşandan pêk anîn. Ev meş û xwepêşandan gelek bala raya giştî kişandin. Çend parlamenterên Swêdê jî, beşdarî van

xwepêşandan bûn. Ji Partiya Gel û Partiya Çep 2 parlamenterên kevin jî beşdarî van meşan bûn û axivîn. Partiya Sosyalîst jî piştigiriya xwe ya Meclîsa Neteweyî û grevên birçibûnê anî ziman. Li ser navê Yekîtiya Komunîstên Ciwan ku bi xwe girêdayiyê Partiya Çep e 2 kes û li ser navê Yekîtiya Komunîstên Ciwan jî 5 kes beşdarî van xwepêşandan bûn û piştigiriya xwe pêşkêş kirin.

Di van xwepêşandan de, bi giştî dirûşmeyên bi Swêdî hatin avêtin, car bi car jî bi Kurdî dirûşmeyên wek: "Bijî Meclîsa Neteweyî", "Bimire Komara Tirk a Faşîst", "Bijî Serok Apo" dihatin avêtin. Bi hezaran daxuyanî hatin belavkirin. Rojname û radyoyên Swêdê van xwepêşandan di weşanên xwe de bi firehî dan. Li Stocholmê radyoyek bi navê "Merhaba" ku bi Tirkî deng dike, bi berpirsiyarê ERNK'ê yê Swêdê re hevpeyvînek pêk anî.

Wekî din, di 15 Sibata 1993'an de, li bajarê Stocholmê, li cihên vekirî di konan de, bi beşdariya 100 kesî ve, ji bo hefteyekê greva birçibûnê dest pê kir.

MEŞA PIŞTGIRIYÊ

Di roja 13.02.93'an de li bajarê Berlînê meşeke mezin ji bo piştigiriya 15 nûnerên (mebûsên) Meclîsa Neteweyî ya Kurdistanê û bêhtirî 700 welatparêzên Kurd ku di bajarê Brukselê de ketine greva birçibûnê, pêk hat.

Ev meşa ku di bin însiyatîva Komeleya Botan de hatibû saz kirin, ji aliyê YKWK, YJWK, YRWK, YCK, YXK, Kurdistan AG-TU, TV-Cûdî û YDK (Yekîtiya Dindarên Kurdistanê) ve jî hate alîkarîkirin.

Guka çeyî gayê çeyî ra nêtersena.

Vateyê Vêrînan Kirdan

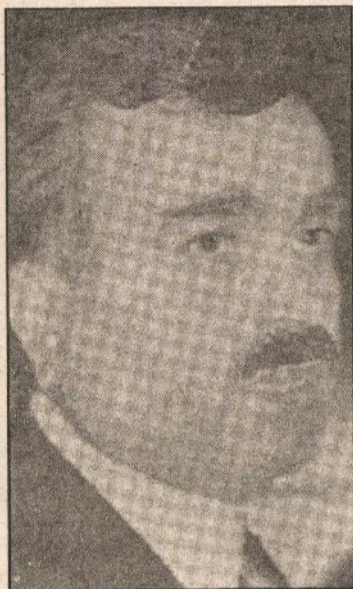
Kontrwalî û pirsnameya kontrgerîla

Li Tirkîyê çî dibe? Bersiva vê pirsê dibe ku, "Gelo çî nabe?" be. Lewre birêzkirina nebûyîyan ji tiştên bûyî gelek hêsantir e. Xwedê emrê vê hikûmeta koalîsyonê dirêj bike. Her ku ev hikûmet li serî be, emê he gelek tiştên sosret û nebûyî bibînin.

Hikûmeta koalîsyonê heftiya çûyî, bi gotineke Waliyê Şirnexê-Şirnexa min a reben xwedî walî! ye jî Mustafa Malay zelzeleyek derbas kir. Ev gotin ta hîmê hikûmetê hejand û hindik mabû, Erdalê min ê serhejok, ji textê xwe (ku bi çar lingan xwe lê pêçaye) bikeve.

Mustafa Malay jî bo pirs-girêkên walîtiya xwe û herêmê bine ziman, beşdarî civîna heyeta wezîran bûbû. Lê Malay, mîna zarokên ku di civata mezinan de rûdinên, û bi xwe de d...n, ji hedê xwe derket û gotinên ji serê xwe mezintir kirin. Li gor Waliyê Şirnexê, hin ji karker û karmendên ku ji aliyê Wezîrê Bayindiriyê ve tayînên wan tene çekirin û tîni li Şirnexê dest bi kar dikin PKK'van in.

Gotinên waliyê Şirnexê, di nav civîna heyeta wezîran de, mîna bombe teqîya û hema Wezîrê Bayindiriyê Onur Kumbaracıbaşı rabû ser lingan û berê xwe da Walî Malay. Gotinên wezîr gelek tûj bûn. Digot: "Hedê xwe bizanibe." Digot: "Tu kî yî?". Digot: "Terbiyesîz" û hwd. Kontr walî gelek bi ber xwe ket û

Waliyê Şirnexê Mustafa Malay

rûnişt ji bo îstifakirinê nameyekê nivîsand. Di rastiye de, waliyê Şirnexa min a bi 5 hezar şênî, bi wezîfeyên gelek girîng li herêmê bû. Ew jî, mîna pîrrianiya rayedarên şerê taybetî, endamê Daîreya Şerê Taybetî bû, yanî Kontra bû. Bi armanca qirkirina Kurdan vê wezîfeya xwe ya pîroz bi dil û can û bi heyecan didomand. Lewre jî, hêza Onur Kumbaracıbaşı tîr nekîr ku Kontra Walî ji cihê wî bike û waliyê Şirnexa min a bi 5 hezar şênî li cihê xwe ma.

Bûyerên bi vî rengî û ecêb, xwe da nav partiya Sosyal Demokrat, şîrikê koalîsyonê SHP'ê di jî diyar dikin. SHP, di dema hilbijartinê de, ji bo Tirkîyeyek demokrat raya gel dixwest. Lê piştî ku bi DYP'ê re koalîsyonê danîn û desthelatê bi dest xistin, ji bilî ku bikevin bin emrê generalan û bibin hikûmeta şerê taybetî

tu tiştî nekîrin. Erdalê kurê dewletê, ji bo menfaetên bavikê xwe, dev ji demokrasî memokrasîyê berda. Êdî tiştê grîng, jîn û hebûna dewletê bû.

Bi kuştina rojnameger-nivîskar Uğur Mumcu re, li Tirkîyê guftûgoya gelek tiştan hate kirin. Her yek li gorî xwe, li dû van cinayetên hêzekê didît. Hizbullah, Îran, PKK, CIA, Kontra-gerîla û hwd. çend ji van hêzan bûn. Hin kes, bi giranî li ser Kontra-gerîla di-sekinin. Çend ji van kesan jî mebusên SHP'ê bûn û ji bo pîrsa kontra-gerîla di meclîsê de bê guftûgokirin û heye-teke lêgerîna kontra-gerîla amade bibe, amadekariya pirsnameyekê kirin. Û veça SHP di nav xwe de hejiya. Erdalê kurê dewletê bi hemû hêza xwe li hember vê pirsnameyê sekinî. Erdal digot: "Em di hikûmetê de ne. Em pîrseke wiha bibin meclîsê de hikûmet bikeve. Dema ku em bi serê xwe werin îqtîdarê, em de dikaribin li dû pîrsên wiha bigerin. Dû re pîrsname di grûba SHP'ê de, bi dengdana mebusan hate redkirin.

Xuya ye ku Erdal İnönü jî gelek tiştan hayêdare. bi kontra-gerîla jî zane. Lê ji bo jîn û hebûna dewletê çavên xwe ji tiştên wiha re digire.

Belê, wezîfeya Erdal jî, di hikûmetê de, çavgirtin û serhejandin e. Em bibêjin çî? Ev yek jî bi bêmîradê kurê İsmet Paşa dikeve!

Nîjad Yarıuk

TÎR

Musa Anter

Dewleta kontrgerîla di 20 îlon 1992'an de Apê Musa ji nav me bir

Welat bi xwedî be

Çima em derdikevin? Adet e, wextê ku rojnameyek derdikeve dibêjin "çima em derdikevin?" İca ji bo Welat, gerek em bêjin çima emê dernekevin? Ji ber ku tu îşê welatê me yê feqîr pêk nehate. Welat bi xwedî be, lê heta niha bê xwedî mabû.

Kin ew e ku em bêjin: Ji bo em bibin xwediyê welatê xwe em derdikevin. Gotina pêşiya ye: Gerek mirov, hespê xwe, çekê xwe û welatê xwe meke destê xelkê. Ji ber ku xelk guh nadin welatê mirov, talî xerab dibe. Wek îro welatê me. Hîn di ser de jî, welat kirine wek cihe şewtê, hêtunê. Ji hawîrdor rivîn û duxan bilind dibe. Di nav rivîn û dûmanê de qêrîna jin û bavan e, zarokên me di nav êgir de bûne wek seryên kizirandî. Ma kî kare bêje na. Wa ye Helepçe, Licê, Qulpê, Cizîrê û Nisêbînê.

Erê, em ji bo vemirandina vî agirî derdikevin. Ji bo xelasiya pîrek, bavû kal û zarokên xwe em derdikevin.

Xelkê em kerr û lal kirine. Em nema ji zimanê hev fêm dikin. Ji bo ku em hînî zimanê xwe û hev bibin em derdikevin.. İnsan ku ji hev hîn nebe, li hev nayê, li hev nabane. Em ji bo baneya hev derdikevin.

Ji bo xelasî û serbilindiya temamê Tirkîyê û xelke Tirkîyê û ji bo biratiya Tirk û Kurdan em derdikevin.

Pîrsek bi Tirkî heye. Dibêjin, welatê ku tu xwînê lê nerijîni, ne welat e.

Ma gelo kesî wek me li welatê xwe xwîn rijandiye?

Welat, Hejmar 1, 22 Sibet 1992

Bila dilê te şad be Apol Welat ne bexwedî ye. Tu nayê jibîrkirin.

DI HEJMARÊN PÊŞIYA ME DE

• Bi Osman Sebrî re hevpeyvîn

• Dengbêjê nemir Miradko

Beşîr Botanî

• Malên Mêrdînê dibin kavil

Jîr Dilovan

• Proja GAP'ê çî ye?

Bêrîvana Dêrsimî

• Bi Kalê Newrozê re hevpeyvîn

• Mirina şervanekî

M. Baran

• Bi Ozan Şemdîn re hevpeyvîn

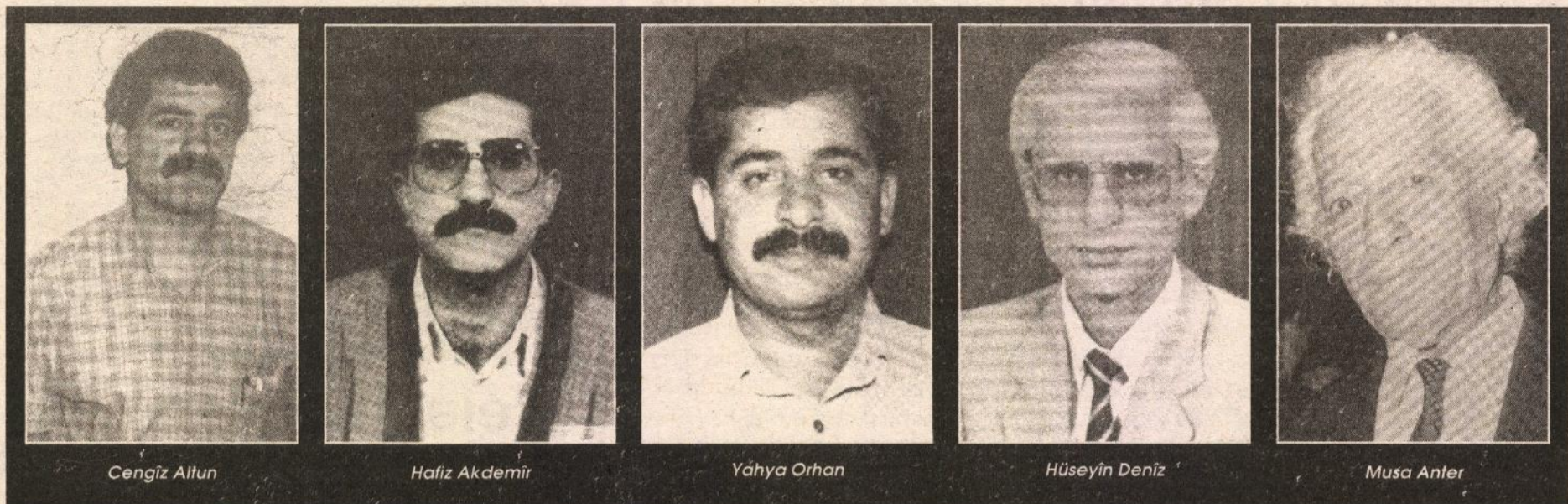
• Çend mînak ji zargotinên Kurdî

• Bi Ûsivê Batê re li ser dîroka eşîrên

Kurdistanê û Elîkê Batê

Di salekê de 14 rojnamevan hatin kuştin û qatilên tu yekî nehate girtin.

Herkes qatil dizane

Navenda Nûçeyan- Rojnameya Özgür Gündem'ê piştî girtina xwe jî şehîdan dide. Nûnerê Özgür Gündem ê Ruhayê û nûçevanê Yenî Ülke Kemal Kiliç, roja 19'ê Sibatê saet di 18.30'an de, ji alî kontrayan ve hate kuştin.

Kemal Kiliç, weke her carî ji buroya Özgür Gündemê ji bo biçê gunde xwe yê Kulunç'ê dertê. Dema ji otobêsê peya dibê 4 kes rîya wî digirin û dixwazin wî birevinin. Kemal Kiliç li

ber xwe dide û bi van 4 kesan re şer dike. Dema ku kontra fêhm dikin, wê nikaribin Kemal Kiliç birevinin, 2 gulle berî serê wî didin û bi erebeyeke spî bêyî ku farên erebê pêxin direvin. Notirvan (bekçî)'ekî ku bûye şahîdê qetilkirina Kemal Kiliç, wiha dibêje: "Min dît ku çend kes şer dikin, lê min got qey xortên gund di nav xwe de pev diçin. Lewre jî têkilî wan nebûm. Piştî ku min dengê teqînê bihîst, çûm û ji benzinxanê

telefonî qereqola cendirmeyan kir. Êrîşkar dî re bi erebeyeke Renault û spî bêyî ku farên ve pêxin ber bi Ruhayê ve çûn."

Kemal Kiliç, çendekî berê ji ber hin beyanên xwe ji alî polîsan ve 2 caran hatibû girtin. Kemal Kiliç, ji ber êrîşên ser rojnamegerên Özgür Gündemê, parastina xwe ji walîtiyê xwestibû.

Cendirme piştî kuştina Kemal bi 20 deqeyan tene cihê bûyerê. Dû re 2 saetan jî li hêviya hatina dozger tê sekinandin. Piştî ku dozger lêkolîna xwe xelas dike, 45 deqe jî hatina ambulansê dajo. Di vê navê de, polis û tîm, bi dehan fotografên Kemal Kiliç dikişînin.

Hêzên dewletê cendekê Kemal Kiliç, ji bo otopsiyê dibin Ruhayê. Dotira roje jî, cendekê Kemal bi zorê ji destê malbatê hevalên wî direvinin. Dû re cenaze ji polîsan tê standin û li gund bi merasîmeke xurt tê binaxkirin.

Kemal Kiliç 30 salî bû û li Yenî Ülke dest bi rojnamegeriyê kiribû. Piştî ku Özgür Gündem vebû, bû nûnerê ve rojnameya Ruhayê. Kemal Kiliç di Rêveberiya Komeleya Mafên Mirovan a Ruhayê de bû.

Li ser kuştina Kemal Kiliç Rojnameya Özgür Gündem, Yenî Ülke, HEP û Komeleya Mafên Mirovan ji bo çapemeniyê daxuyaniyek weşandin. Özgür Gündem bi sernavê "Özgür Gündem şehîdekî din jî da" dest pê dike û piştî qewimandina bûyerê tê diyarkirin, wiha didome: "Qatilê Kemal Kiliç, ew kesên ku ji nivîsandina rastiyan ditirsin in. Ji ber veyekê jî, em êdî naxwazin gotina "faîlî meçhûl" bê dubarekirin.

Qatilê hevalê me eşkere ye. Qatilê Kemal, ew dewleta ku qatilen 7 rojnamevanên me yê din negirt û li herêmê kuştina bi sedan mirovan meçhûl hiştî ye. Kemal Kiliç, ji walî parastina xwe xwestibû, lê hêzên dewletê şûna ku wî biparêzin, rabûn wî li ser beyanên wî girtin. Qatil ew bi xwe ne.

Cenazeyê Kemal Kiliç çima hate revandin, ew dewleta ku di cenazeyê Uğur Mumcu da, xelkê vexwendiyê beşdarbûna cenazê dikir, bi revandina cendekê Kemal dixwaze çî veşêre? Dixwazin kê biparêzin û ji çî ditirsin?

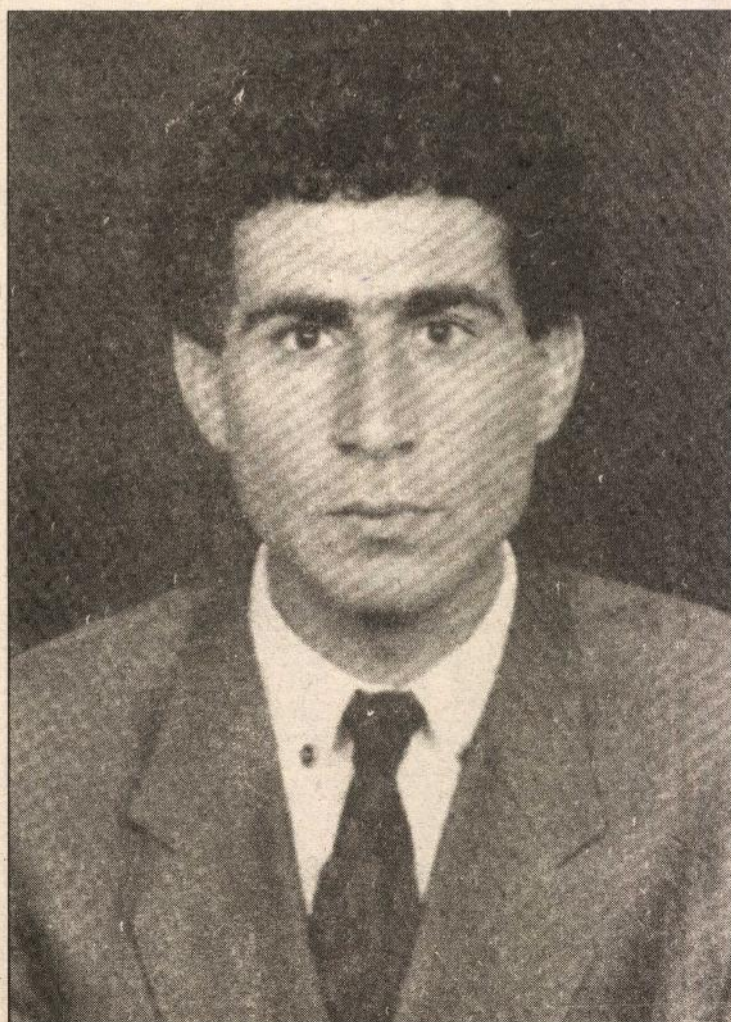
Divê dewlet bersiva van pirsan bide. Em qatilan dinasin. Dewlet jî dinase. Em zanin ku bedelê rast nivîsandina bûyeran mirin e. Me vê bedelê, ji roja ku em derketine, bi kuştina Hafîz Akdemîr, Yahya Orhan, Hüseyin Deniz, Musa Anter, Halîl Adanîr, Kemal Ekîncî, Lokman Gündüz, Orhan Karağar û Kemal Kiliç daye. Em amade ne ku, jî îro pê ve jî bidin. Emê ji bo gelê me rast agahdar bibe di

vê riyê de bimeşin. Em ji mirinê natirsin, lê ew ên ku ji rastiyan ditirsin bila tîrsa xwe hê zêdetir bikin. Em ji rîya xwe venagerin."

Rojnameya Yenî Ülke jî, di beyana xwe de, kuştina Kemal Kiliç protesto kir. Beyana Yenî Ülke, bi kurtî wiha ye: "Dewlet di cenazê Uğur Mumcu de, girsên gel berî kuçeyan da û bi navê parastina demokrasiyê meşan li dar xist. Lê tehemul nekir ku cenazê Kemal Kiliç, bi destê gel bê veşartin. Em qatilan dinasin û heta ku ji wan hesab bê pîrsin, em li dû wan in."

HEP û Komeleya Mafên Mirovan jî, di beyanên xwe de, kuştina Kemal Kiliç protesto kirin û ji vey cinayetê dewletê berpirsiyar girtin.

Hêzên dewletê, piştî ku Kemal Kiliç hate kuştin û cendekê wî revandin, bi ser buroya Özgür Gündemê ve girtin û nehiştin ku kes bikeve hundir. Xuya ye ku tîrsa wan gelek mezin e. Piştî ku yekî dikujin ji cenazê wî jî ditirsin û ev tîrs wan bêhtir êrîşkar û har dike.

Kemal Kiliç, di salekê de, şehîdê 8'an.

Li Mêrsînê qetlîam

Li nêzi ku dê rojnameya me bikeve çapê, ji Mêrsînê nûçeyêke provakasyon û qetlîama polîsan kete destê me. Li gor vey agahiyê, welatparêzên Kurd ji bo dawilêanîna greva birçibûnê ya ku ji bo destekkirina mebûsên Meclîsa Netaeweyî li dar xistibûn, li Taxa Yenîpazarê, dest bi dîlaneke girseyî dikin. Di nav beşdarên dîlanê de çend provakator jî hene. Polîs bi provakasyona van provakatoran girsên gel gullebaran dikin. Hejmara birîndarên ku di vey gullebaranê de birîndar bûne ne kîfş e. Lê li gor agahiyan, bi dehan kes bi gulle û copan birîndar in, zêdeyî 100 kesî jî hatine girtin.

Li gor agahiyên ku me bi telefonê ji Mêrsînê girtin, polîs û provakator vey qetlîamê bi pîlan û program amade kirne û meşandine.

Polîs nobetê digire kontra dikuje

Navenda Nûçeyan- Êrîş û cinayetên hizb-î kontra bi destek û rênişandanên dewletê ve didomin. Di kuştina welatparêzan de, hêzên dewletê bi awayekî vekirî cih digirin. Cihên ku lê êrîşên kontrayan pêk tên, pêşî ji alî hêzên dewletê yê fermî ve tene dorpêçkirin ku, êrîşkar bi hêsanî dikaribin êrîş bikin û birevin.

Roja 11'ê Sibatê, Serokê Heyeta Disiplinê ya HEP'ê Mehmet Tekdağ, bi êrîşeke hizb-î kontrayan hate kuştin. Kekê Mehmet Tekdağ, Alî Tekdağ di beyana xwe de, ji kuştina birayê xwe hêzên dewletê berpirsiyar digire û êrîşê wek êrîşek hizb-î kontra dinirxîne. Alî Tekdağ di beyana xwe de wiha dibêje: "Di wan sactên ku ev êrîş pêk hate de, polîs hemû riyan girtibû. Piştî ku êrîş pêk tê, esnafek bi dû qatîl dikeve. Lê

polîs wî esnafî digirin û di nav mînbusekê de, niv saet nahêlin derkeve derve. Birayê min ji alî welatparêzan ve radikine nexweşxaneyê. Dû re em jî çûn, lê polîsan nehişt ku doktor bêne ser birayê min, nehiştin ku em bi balefirê bibin bajarekî din jî û birayê min bi vî awayî mir. Divê em li mirovên xwe xwedî derkevin. Ger em li welatparêzan xwedî dernekevin, dê dor bê ser me jî."

Cenazeyê Mehmet Tekdağ roja şemiyê bi beşdariyeke girseyî hate binaxkirin.

Li navçeya Mêrdînê, Dêrika Çiyayê Mazî jî, ji ceynî malbatê 2 kes bi êrîşeke hizb-î kontrayan hatin kuştin, 2 kes jî birindar bûn. Hizb-î kontra li ser rîya malê êrîşî Şevket Azîzoğlu û zarokên wî kirin. Di vê êrîşê de, Azat (15) û

Vedat (25) Azîzoğlu mirin, Şevket û kurê wî ye din Sedat jî birindar bûn.

Roja 16.2.1993'an li Batmanê, Taxa Huzurê Vahdetîn Bağlı (19) bi êrîşekê birindar bû. Eynî roj li Taxa Yeşiltepe Abdulkadir Bulut (26) hate kuştin. Li Taxa Karşiyaka jî, Mehmet Beşîr hate birindarkirin.

Êrîşên kontrayan li Nîsêbinê jî didomin. Meleyekî camiyê bi navê xwe Mele Osman, di camiya ku wî daye çêkirin de, ji ber ku nahêle endamên hizb-î kontra bi cih bibin, ji alî kontrayan ve tê kuştin. Li gor hin agahiyên kurên Mele Osman jî, di nav refên hizb-î kontra de cih digirin.

Li aliyê din, li Taxa Abdulkadir Paşa, Nurettîn Doğan û M.Emîn Doğan bi êrîşa hizb-î kontrayan tene kuştin. Piştî vê bû-

yerê xelk bi pey kontrayan dikeve. Ji van kontrayan 2 kes xwe davêjin mala Mele Hesên ku ew jî endamêkî hizb-î kontrayan e. Xelk, der û dora malê digire, lê piştî bi demekê, mînbuseke polîsan tê û van herdu kesên xelas dikin û bi xwe re dibin.

Birayê Mebûsê HEP'ê Nîzametîn Toğuç roja 17'ê Sibatê bi êrîşeke kontrayan birindar bû. Abdulmecît Toğuç (27) di mînbûsa xwe de û ji paş ve hate birindarkirin. Êrîşkar weke her carî di bin kontrola polîsan de reviya.

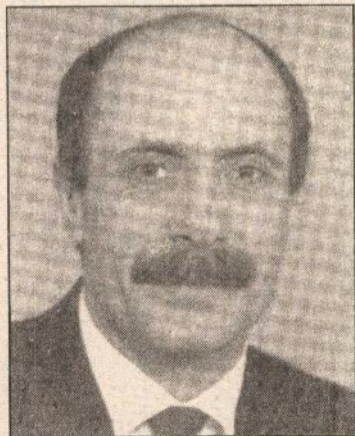
LI DÎLÛKÊ HIZB-Î KONTRA

Dewlet, ji salekê ve ye, li Dîlûkê (Entab) lez daye birêxistinkirina Hizb-î kontrayan. Li hin taxên Dîlûkê, endamên hizb-î kontra êrîşî welatparêzan dikin.

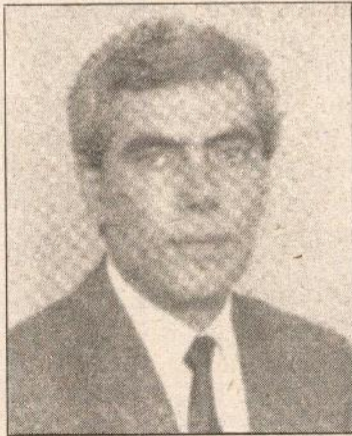
Ji salekê ve ye ku 4 welatparêz ji alî vî hêzê ve hatine kuştin. Di nav kuştîyan de Serokê HEP'a Dîlûkê A. Samet Sakîk jî heye. Hizb-î kontra, li taxên ku lê dijîn de, propagandaya xwe vekirî dimeşînin. Li gor agahiyên gihîştine me, navên ên ku birêxistinîya hizb-î kontrayan didominin ev in: Siddîk Aslan, Îbrahîm Şen, Hîfsullah Sülûk, Kerem Turan, Metîn Çakîr, Şeref Çakîr, Selîm Aslan, Nurî Aslan, Fadıll Aslan û Murat Aslan. Ji derveyî Dîlûkê jî, gelek kesên tene di çînan malên van kesên. Plaqaşên erebeyên ku tene di çînan jî ev in: 27 KV 842, 27 KN 320 û 49 AR 007. Ev kesên kontra di çînan û dawetên xwe de, sonda kuştina welatparêzan dixwin û bi desteka dewletê faliyetên xwe didomin.

Mahmut Alinak û Muzaffer Demîr ji HEP'ê îstifa kirin. Serokê HEP'ê Ahmet Türk daxuyaniyek belav kir:

'Xwîna şehîdan li erdê hiştin û çûn'

Mahmut Alinak

Muzaffer Demîr

Navenda Nûçeyan- Roja 19'ê Sibatê mebûsên HEP'ê Mahmut Alinak û Muzaffer Demîr îstifa kirin. Îstifaya wan wek surprîz nehate dîtin, ji ber ku ji demêke dirêj ve ye ev herdu mebûsan behs û haziriya îstifakirinê dikirin.

Mahmut Alinak û Muzaffer Demîr di daxuyaniya xwe de sebebê îstifakirina xwe bi kurtî wiha anîn ziman: "HEP rola xwe nedilîst, li ser slogan û keyfiyeta rayedarên xwe herket dikir. Li aliyê din bûbû

weke partiyêke xwespêrê sistemê."

Serokê Partiya Keda Gel, Ahmet Türk piştî îstifakirina Mahmut Alinak û Muzaffer Demîr daxuyaniyek da çapemeniyê.

Di daxuyaniya xwe de herdu mebûsan wek tirsonek, derewkar û nedurust dinirxîne û sûcdar dike.

Ahmet Türk roja 19'ê Sibatê du-sê saet piştî îstifakirina Alinak û Demîr bersiva daxuyaniya wan da. Di daxuyaniyê

de dîtinên xwe û HEP'ê bi kurtî wiha tîne ziman. Îstifaya Mahmut Alinak û Muzaffer Demîr ji bo me ne surprîz bû, lê mixabin sebebê îstifakirina xwe berevajî kirine û rastiyê nabêjin.

Di daxwaznameya xwe ya îstifayê de kêmasiyên ku di şexsiyeta wan de hene, wek ên me dane xuyakirin. Bi vî awayî jî, sebebê îstifakirina xwe dixwazin veşêrin. Di daxwaznameyê de dibêjin: "Hinek rayedarên HEP'ê yê Navendê bi hêza gelê xwe bawer nekirin, nexwestin bawer bikin." Goya rayedarên HEP'ê rê li ber muhalefeta demokratîk a gel girtiye. Îdîa dikin kesî guhê xwe nedayê peşniyarên wan ên afirandina HEP'ê mezî. Û dibêjin, "HEP bûye partiyêke xwespêr a sistemê".

Alinak û Demîr baş dizanin ku HEP, çima ku bi gelê Kurdê bindest re bû, ji ber wê yekê herdem bûye hedefa êrîşên sistemê."

Ahmet Türk gotinên xwe

wiha didomîne: "Partiya Keda Gel, heta îro 43 şehît dane (ew kesên sêmpatîzanê HEP'ê ne tê de ne). Van herdu mebûsan di demêke ku ihtiyaciya gelê me bi hêzeke rêxistinî hebû, xwîna şehîdên me li erdê hiştin û reviyên û di ser re jî sebebê revaya xwe bi awayekî durust neanîn ziman. Em ji tu kesî re bi

kotekî nabêjin: "Werin muca-dele bikin. Em dixwazin ku kesên bi bawer werin muca-dele bikin. Em bi Mahmut Alinak û Muzaffer Demîr re demêke dirêj xebitîn. Me dixwest û hevî dikir ku bêyî listikên basît ên exlaqî, derdên xwe ji me re bianîna zimên û bi wî rengî îstifa bikirana. Dê me ji ew fêr bikirana."

Li Ixdîrê listikên dewletê

Dewlet, li Rewanê (Ixdîr) ji bo şerê Azerî û Kurdan zemin amade dike. Azeriyên li Rewanê, ji demêke ve ye li hember Kurdan êrîşan pêk tînin. Bi daxwaz û rênişandana dewletê, hêzeke kontra di nav Azeriyên de tê birêxistin. Ev hêz, bi destûra dewletê çekên giran bi dest xistiye û cih bi cih van çekan li hember Kurdan bi kar tîne.

Li gor rewşa îro xuya dibe ku, dewlet di nav Kurd û Azeriyên de, li du şerêke giştî digere. Kurdên herêmê navek li van kesên êrîşkar daniye. "Azerî Kontra" ji demêke ve ye, Kurd nikarin bi hêsanî li kuçeyan bigerin û êvaran jî Azeriyên faşîst êrîşî Kurdan dikin.

Roja 7'ê Sibatê li gundê Rewanê Melekîlî, xortekî bi navê Îbrahîm Ağgûn, ji alî Azeriyên ve hate kuştin. Ev xort li gundê Azeriyên şivani dikir û weke mirovekî welatparêz di hate nasîn. Hêzên dewletê her çiqas pêşî qatîlan girtin birçav jî, dû re ew serbest berdî. Ev jî, bûyerên Batman û Farqînê tîna bira mirov. Dewlet bi vî awayî dixwaze di nav Azeriyên de rîya Kurdkujiyê veke.

PÊNÛS

Amed Tigrîs

Ferqa Tîmûrê Leng û Silêman Demîrel

Di dema Tîmûrê Leng de Tirkan ordiyeke xwe ji kesên bê bav pêk aniye. Yanî ew zarokên ku ne bavên wan, ne diya wan hebûn ew di sêwîxanan de xwedî dikirin. Ji biçûkbûyîne ve di perwerdehiya leşkerî de derbas dikirin. Karên wan kuştin, şewat û talan bûn. Leşkerên Tîmûrên Moğol ji wan kesên piç pêk hatibûn. Ew leşkerên wiha yê bê bav û bê dê, di qîşleyên leşkeriyê de, di perwerdeyên barbariyê de dihatin derbaskirin. Bi kesê wiha re ne hezkirin û dilovaniya dê û bavê, ne rehm û tîrsa Xwedê û ne jî însanetî hebûn. Berevajiyê wê dilê wan bi kîn, întîkam, kuştin, talan û şewitan-din tijî bûn. Ji leşkeran kê zêde barbarî û wehşetî pêk bi-anîya, ew ritbe û derece digirtin. Bi kurtasî kesên sadîst û barbar her mezin dibûn, dibûn paşa, dibûn serleşker.

Îro jî rewşa leşker û tîmên Tirkên li Kurdistanê wek dema Tîmûr û Yenîçeriyên Osmanî ne. Pirraniya wan mirovên sadîst, pêxwas û serserî ne. Kesên bêkar, bêmal û bêxwedî ne. Li Kurdistanê di operasyonan de xwîn dikeve çavên wan êrîş dibin erd kal, pîr, zarok û jinan.

Di dema dewleta Alî Osmanî de jî, ev edet û sistema leşkeriya Tirkan hat domandin. Rengekî din dan wê sistema xwe ya xwîn-xwar. Li ser navê musulmantiyê leşkerên Alî Osmanî Ewrûpayê dagir kirin. Her cihên ku dagir kirin, xelkên wê bi barbarî kuştin. Tecawuzê jin û keçên wan kirin. Welatên wan talan û wêran kirin û bi xwe re anîn Stenbolê. Di encama destdirêjîyên jinên Ewrûpa de, ew zarokên ku ji leşkerên wan çêdibûn di sêwîxaneyên xwe de xwedî dikirin û paşê ew dianîn qîşleyên Stenbolê di Yenîçerî Ocaxî de, di perwerdeya leşkerî û îslamî de derbas dikirin. Gelek paşa û qumandarên Osmanî ku, di dîroka wan de bi nav û deng in, qeremanên ji van ên bê bav, Ewrûpî ne. Paşê dîsa ew dişandin Ewrûpa û Efrîqa ji ber ku xelkên wan deran bikujin û welatên wan talan bikin. Vê dagirkeriyê, barbariyê û talanê li ser navê îslamîyetê dikirin. Ji ber wê yekê navê Tirkan ji wê rojê ve heta îro, li Ewrûpa bi barbarî tê naskirin.

Îro jî rewşa leşker û tîmên Tirkên li Kurdistanê wek dema Tîmûr û Yenîçeriyên Osmanî ne. Pirraniya wan mirovên sadîst, pêxwas û serserî ne. Kesên bêkar, bêmal û bêxwedî ne. Li Kurdistanê di operasyonan de xwîn dikeve çavên wan, êrîş dibin erd kal, pîr, zarok û jinan. Dest davêjin mal û namûsa xelkê me. Mal, nefeqe û qûtên wan tevlihev dikin. Bi dehan, bi sedan gulle dibarînin. Benzî li xaniyan dikin û agir berdidine wan. Jin û zarokan bi xanî ve dişewitînin. Wek agirê Newrozê li meydanên gund agir dadidin. Dest û lingên Kurdan girê didin û diavêjin nav êgir. Demîrel û Înönü jî, li Ankarayê derewên demokrasîyê lê mirovan dikin. Gotineke Kurdan heye û dibêjin, "Xuyên şîrî heta pîrî." Yanî mirov exlaqê xwe ji biçûktiyê heta kal û pîrbûnê jî didomîne. Zû bi zû terka wî nakê. Ev xuy û exlaqên xwe ji dema ku li Asya Navîn bûn û heta niha didomînin. Ji dema Tîmûrê Leng heta niha bi sedan sal derbas bû, lê tu ferqa leşkerên wî û yê Siloyê Beg tune. Yek ferq ew e ku, Tîmûr hezar sal berî niha digirtin ser Kurdistanê, lê Demîrel îro dagir û talanê dike. Tîmûr, siwarê hespê xwe yê yaxiz û di dest de şûr û mertal hebûn. Demîrel siwarê tanqa Alman û helîkopterên Amerîkan e. Tîmûr ji rojhilat ve dihat Kurdistanê, lê Demîrel ji rojava ve tê.

Murathan Mungan di "Mahmud û Yezîda" de li ser evîna xortekî musulman û keçeke Yezîdî disekine

Kirîvê nizanîm gunehê min û te çi ye?

Di "Mahmud û Yezîda" de kêmaniyek bala me kişand. Gundî wek gundiye Anadolê bi Tirkî diaxivin. Gundiye herêma ku bûyer lê derbas dibe, bi Tirkî nizanin. Ên ku zanibin jî wek gundiye Tirk naaxivin. Ji vê girîngtir jî, di daweta Kebîk de stran û klamên bûkê bi Tirkî tene gotin. Ev motîv, ji listikê re hinekî biyanî tên.

A. Keskin

Erdnîgara (coğrafya) Kurdistanê bi xeml û reng e. Li ser erdên welatê me çiqas medeniyet bi dar ketine û veşikilîne! Çiqas gel bi medeniyet û çanda xwe ve li ser vî erdî jiyane. Îro jî vê dîrokê çi maye?

ÇANDEKE WINDABÛYÎ

Mirovekî li Kurdistanê, li hêla Botanê, Behdînan û Serhedê bigere wê bibîne ku, Yezîdî, Ermenî, Asûrî (Suryanî), Erebi û Kurd bi hev re dijîn. Bi hev re dijîn lê, her yek adet û toreyên xwe yê ji hev cihê jî diparêzin. Mesela Midyad (navçeya Mêrdînê) wek 4-5 bajarên ji hev cihê ye. Li aliyekî toreya musulmanan li hemberê wê ya Suryaniyan (filehan), li aliyekî Erebi, li aliyekî din Kurdên Yezîdî, Kurdên Musulman, Ermenî û hwd... Li ser van babetan lêkolînên zanyarî, sosyolojîk heta niha zêde çênebûne. Berhemên van civakan ên edebî bêhtirîn di nav roman, listik û helbestan de wînda bûne.

Nivîskarên wek Yaşar Kemal, Bekîr Yildiz û Murathan Mungan, ev dewlemendiya civaka Kurdistanê di pirtûkên xwe de bi kar anîne. Bêhtirîn jî Murathan Mungan. Mungan, di çîrok, listik û helbestên xwe de jiyana civaka Kurdistanê dihêne. Edebiyata devkî, li her welatên Rojhilat û Kurdistanê gelekî bi pêş ketiye. Li ser evîna qîz û xortên Yezîdî û musulmanan gelek klam, stran û çîrok hene di edebiyata Kurdî ya devkî de. Wek Kirîvê (Kirîvo): "Kirîvê nizanîm gunehê min û te çi ye/ evqas rê û şop li min û te girtiye/ Ji ber ku ez musulman im, tu jî êzîdiye Kirîvê..."

"MAHMUD Û YEZÎDA"

Murathan Mungan jî, di "Mahmud û Yezîda" de (Mahmud ile Yezida, Weşanên Metis) li ser evîna ke-

çeke Yezîdî û xortekî musulman disekine. Bûyer li dora Mêrdînê derbas dibe û wek Apê Abid jî dibêje di "demeke xirab" de: "Dayîk kurê xwe, axa gundiye xwe nizane. Her tişt ji hevdu veqetiyaye. Hikmê tiştêkî di çavê tu kesî de nemaye. Çi dibe, tu kes jî me fêhm nake. Toreya gundan hatiye guhertin. Gund ne gundên berê ne. Xwêya nan a berê nîn e, gemimê simbilê kevî. Bêhn ji her tiştî tê. Ava çem, axa erdê, tifika malê. Û du dibêji qey bêhn bi me tevan ketiye. Bêhn ji me tê. Wek laşekî, giran bûye serê gund. Li ser gund tim eynî ewr. Û tu dibêji qey lanet li me bariye. Lanet li gundan bûye, erdan, axan.

"Û tu dibêji qey em hemû di goristanan de dirîzin."

Di demeke wiha de Mahmud û Yezîda hev dibînin, dil dikevin hev. Çil (40) rojî hev dibînin. Her roj keziyeke Yezîda dihêne Mahmud. Dixwaze Yezîda birevîne lê, evîna wan jî lanetkirî ye. Li herêma tu kesî wan qebûlî ba xwe bike nîn e.

GUNDÊ KEFENKIRÎ

Di nav gundên musulman û Yezîdîyan de, pirsgerêkek erdê derdikeve. Havvas Axa gundiyan dixapîne. Ew jî radihêjin tivingên xwe û dora gundê Yezîdîyan xêz dikin: "Her kî Yezîdiyekî bixê nav daîreyekê, yê ku daîra xêzkirî heta bi destê xwe xera nake, ew Yezîdî nikare ji nav daîrê derkeve." Piştî xêzkirina daîreya li dora gund, tu kes jî malan dernakeve. Gund bi kefenekî reş tê nuxumandin.

Apê Abid dibêje: "Heyfa Yezîdîyan heyfa şeytên e. Heta cehnemê muhleta wê heye."

TOREYA EVÎN Û MIRINÊ

Heyfa wan li Mahmud diqelibê. Destê wî yê rastê jê di-

Mahmud û Yezîda

kin, bi rimê eşîrî vedikin û ji dêla tixûbê gund, di erdê de diçikînin. Yezîda Mahmud di wî halî de dibîne. Daîreyekê li dora xwe xêz dike: "Ev heqê min î evîndariyê ye." Diya wê Raşa Xatûn lê vedigerîne: "Ev çawa heqê evîndariyê ye ku, bi mirinê tê cih Yezîda?" Yezîda bersiv dide: "Ev çawa tore ne ku, mirinê bi evîne didin dayê?"

Herkes, gundî tev de li serê Yezîda kom dibin. Diya Mahmud, Eysan Xanim jî tê: "Mezheb, dîn û cinsiyeta evîne nîn e. Dê em toreyên xwe ji nû ve bînin ber çav. Û êdî bila egîdên wek Mahmudên min, nemirin, xezalên wek Yezîda rih nedin."

Roja çilî tamam dibe: "Îro roja cejnê ye. Û evîndarê min li benda min e. Çem buhurand, çiya qelişand tu hatî ba min Mahmud. Min tora xwe quliband, mirin qelişand, tême ba te qurban." Yezîda piştî kezî û porê xwe vedike dimire.

MOTÎVÊN BIYANÎ

Di "Mahmud û Yezîda" de kêmaniyek bala me kişand.

Gundî wek gundiye Anadolê bi Tirkî diaxivin. Gundiye herêma ku bûyer lê derbas dibe, bi Tirkî nizanin. Ên ku zanibin jî wek gundiye Tirk naaxivin. Ji vê girîngtir jî, di daweta Kebîk de stran û klamên bûkê bi Tirkî tene gotin. Ev motîv jî listikê re hinekî biyanî tên.

Hin nivîskarên ku bi Tirkî dinivîsin, çanda Kurdî jî nivîskarên Kurd bêhtir nas dikin. Xwezî bi Kurdî nivîsbûna!

Nameya nivîskar Mehmet Emîn Bozarlan ji UNESCO re:

'Bila 1995 bibe sala Ehmedê Xanî'

Ez daxwaz û hevî dikim ji UNESCO ku sala 1995'an bike bi navê "Sala Ehmedê Xanî û Mem û Zîn". Bi vê yekê ji UNESCO dikare alîkariya kultura Kurdî diyar bike." Bi vê yekê diqede nameya M. E. Bozarlan: "Ez bi hevî me ku UNESCO vê biryara dîrokî bistîne."

Serwisa Çandê- Nivîskarê ku Mem û Zînê ji tîpên Erebi wergerandiye tîpên Latîni M. E. Bozarlan, di 21.3.1992'an de ji UNESCO're nameyek şand. Ev nameya girîng bi giştî li ser destana Mem û Zînê, xebatên ji bo wê û ji bo xebatên salvegera 300 saliya Mem û Zînê ye.

Di nameyê de M. E. Bozarlan, pêşî bi kurtî li ser jiyana û xebatên xwe yê edebî û çandî radiweste: Çapkirina Mem û Zînê, berhevkirina kovar û rojnameyên Kurdan ên berê û bi çî sedemê hatiye Swêdê hwd. Dû re qala pêvajoya çêbûna Mem û Zînê û naveroka wê dike. Piştî vê bi sernavê "Xebatên min li ser Mem û Zîn" ku çima û çawa Mem û Zînê ji tîpên Erebi wergerandiye Latîni, kîjan salê û li ku derê bi Kurdî çap bûye, dû re çawa qedexa bûye. Û filma Mem û Zîn tîne zimên û wiha dom dike. "Ezê di navbera salên 1992 û 1994'an de bixebitim, hevîya min ew e ku, ez pêşgotineke dirêj li dora 100 rû-

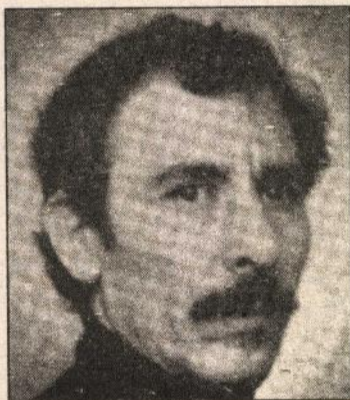
pelî bi şrovekirin binivîsim. Li ser destana Mem û Zînê û nivîskarê wê Ehmedê Xanî."

M. E. Bozarlan di nameyê de li ser girîngiya Mem û Zînê jî di-sekine û dibêje: "Mem û Zîn di serê kultura Kurdî de ye. Kaniyêke pîrr dewlemend e, ji dîroka kultur û civaka Kurdî ya kevn e. Her wiha Mem û Zîn ji Kurdolojiyên Rojava re û ji rojhelatnasên ku li ser kultura Kurdî û hunera Kurdî lêkolîn dikin re kaniyêke giranbuha ye." M. E. Bozarlan tîne zimên ku sala 1995'an salvegera Mem û Zînê ya 300 salî ye. Û dixwaze vê bîranînê li Ewropa, li Amerîkayê, li Qanadayê, li Kurdistanê bi şahiyên, bi kongre, civîn, semîner û hwd. pîroz bikin.

M. E. Bozarlan di bin sernavê "Dîtina UNESCO li ser kultura Kurdî" de rewşa Kurdî ya li Tirkiyê, qedexekirina zimanê Kurdî, êriş û rêlibergirtinên Komara Tirkê li ser zimanê Kurdî, çand û hunera Kurdî tîne zimên. Û gazinên xwe ji UNESCO dike, ji ber ku

carekê jî li dijî politikayên TC ên nijadperest nesekiniye û ew carekê jî protesto nekiriye. M. E. Bozarlan dîtina û xwestina xwe ya herî girîng di bin sernavê "Xwestinê ji UNESCO" tîne zimên.

"Em Kurd neteweyekî ku bê dilê xwe hatine parçekirin û di vê sedsalê de em bindest bûne. Welatê me heye, lê dewlet nîn e, hebûneke me ya neteweyî heye, li cihê me yê (resmî) di nav neteweyên cihanê de nîn e. Çand û kultura me heye lê, nûner di UNESCO de nîn e û em diwaxazin ku rêxistina cihanî ya kulturî hevalbendiya me jî bike. Lewre ez

Mehmet Emîn Bozarlan

daxwaz û hevî dikim ji UNESCO ku sala 1995'an bike bi navê "Sala Ehmedê Xanî û Mem û Zîn". Bi

Ehmedê Xanî

vê yekê jî UNESCO dikare alîkariya kultura Kurdî diyar bike." Bi vê yekê diqede nameya M. E. Bo-

zarlan: "Ez bi hevî me ku UNESCO vê biryara dîrokî bistîne. Sipasiya min ji we re ji niha ve."

Bi çavekî rexnegirî Nûdem

Zana Farqînî

Kovara Nûdem a hunerî, wêjeyî û çandî, di jiyana xwe ya weşanê ya neh mehî de, hejmara xwe ya çaremîn jî derxist. Nûdem kovareke xwerû bi Kurdî ye û li Swêdê jiyana xwe ya weşanê didomîne.

Di vê hejmara Nûdemê de nivîsên bala mirov dikişîne hin ji wan bi kurtî ku em bibêjin ev in: Di stranên Kurdî de Navçeyê Erotîk: Memik. Ev nivîsa Rohat li ser klam û stranên Kurdî ku tê de behsa pêwendiyên jin û mêr tê kirin, hatiye amadekirin. Rohat bi taybetî di stran û klaman de, li ser rola memikan disekine û nivîsa xwe bi 62 çavkaniyan xurt dike. Mirov dikare bibêje ku, ev xebata han di warê xwe de cara pêşîn e tê kirin. Evîneke Melodramîk: Ev nivîsa Hesênê Metê ye ku bi xebatên wergeriyê jî tê nasîn. Hesênê Metê di vê nivîsa xwe de serpêhatiya kal û pîrekê bi zimanekî wêjeyî dihine û vedibêje. "Dara hinarê a li ser girik" jî, ji aliyê Dr.Poloço ve ji romana Yaşar Kemal hatiye wergerandin. Roman bi navê xwe yê Tirkî "Höyükteki Nar Ağacı"ye. Werger bi zimanekî hêsan û xwerû ye.

Swêd, Alfred Nobel û xelata wî, navê nivîsa berpirsiyarê kovara Nûdemê Firat Cewerî ye. Cewerî, di vê nivîsa xwe de li ser taybetiyên civaka Swêdî û Alfred No-

Nûdem, Hejmar:4 156 rûpel

bel disekine. Zeynelabidin Zinar di vê hejmara Nûdemê de bi xwendevanan Elî Herîrî dide nasîn, ku cara pêşîn bi zaravayê Kurmançî berhem nivîsandiye. Her wisa hîn ev nixandî ji bo Elî Herîrî derbasdar e.

Lokman Polat bi nivîsa xwe ya bi "Danasîna Kovaran" kovar û rojnameyên ku li bakurê Kurdistanê bi awayê fermî

tên belavkirin, bi me dide nasîn. Ehmed Huseynî bi helbesta "Payîza Çiyan....Bûka Agir" bala xwendevanan dikişîne ser xwe. Helbesta Ferîkê Usiv, "Tu çûyî, çûyî", Medenî Ferho, "Li welatê min", "Eskerê Boyîk", "Kengê", Medenî Ayyhan bi "Strana Mezra Bota" di vê hejmarê de cih girtine.

Nûdem di vê hejmara xwe de cih daye jînenîgariya nivîskarên xwe. Di hejmarekî de cihdana jînenîgariya heft-heşt nivîskar ne tiştêkî xweş e. Dibe ku di hejmarekî de mirov cih bide danasîna nivîskarek an du nivîskarê xwe.

Bi rastî di kovara Nûdemê de tiştêkî din jî dêhn û bala mirov dikişîne ku ew jî çewtiyên rêzimanî û tîprêziyê ne. Wekî din jî, hê jî zimanekî hevgerî di Nûdemê de rûniştiye. Minak; peyva stran bi sê teşeyî (awayî) derbas dibe. Bi teşeya "stiran", "sitran" û "stran". Peyva wisa hem "wusa" û hem jî "wisa", peyva kûr hem "kwîr" û hem jî "kûr" û hwd. Ez naxwazim çewtiyên rêzimanî, tîprêzî û rastnivîstî di vir de, hemûyan, ber bi çav bikim.

Îro jî bo me Kurdan di warê nivîskî de pêwistiya herî mezin, standartbûna zimanekî rûniştî ye. Divê vê rewşê, redaksiyonên kovar û rojnameyan jî bîr nekin.

Di gel van kêmasiyan kovara Nûdem, ji kovarên hunerî, wêjeyî û çandî, kovareke hêja ye.

"Nûbihar" derket

Kovara "Nûbihar" hejmara xwe ya çaremîn derxist. Ev kovara çandî, hunerî edebî û olî ku ji mehê carekê derdikeve, di hejmara xwe ya dawî de bi giranî li ser pîrsgirêka Kurdî sekiniye. "Nûbihar" zêdeyî deh rûpelên xwe veqetandiye ji bo "Lêpirsîna pîrsgirêka Kurdan". Di vê lêpirsînê de, bi firehî dîtinên Firat Cewerî, Yilmaz Çamlîbel, Süleyman Çevik hatiye standin.

Di vê hejmarê de li ser ayet û hedîsan ji du nivîs hene. Nivîseke bi zaravê dimilkî jî di kovarê de cih girtiye. Wekî din du rûpel jî bo rêzimana Kurdî hatiye veqetandin. Ji bo eleqedarên helbestan jî helbestên Mele Ehmedê Cizîrî, Seyît Elî yê Fındîkî, Sabah Kara û Yunus Emre di Nûbihar de hatine veşandin.

Di vê hejmara Nûbihar de tiştê zêde bala me kişan, du hevpeyvînan bi Sabah Kara re bûn. Ev herdu hevpeyvîn jî berê yek di Özgür Gündemê de, ya din di Azadî de bi Tirkî derketibûn. Jixwe hûn zanin Sabah Kara jî Berpirsiyarê Giştî yê "Nûbihar"ê ye.

Berga kovara 'Nûbihar'

Welatparêz, zanyar û helbestvanê hêja:

SEÎDÊ ÎBO

Roja 18.01.1991 li paytexta Ermenîstanê bajarê Rewanê, S.Îbo bi gulleyeke xayîn û rûreşan, bi destê hêzên reş û tarî ve hate kuştin. Bi kuştina welatparêzê mezin S.Îbo, gelê me lawekî xwe yî herî naskirî û hezkirî winda kir. Bi bihîstina vê nûçeyê dilsarî û reşîyeke mezin xwe girê da. Hemû kesên mirovperwer li dijî vê bêdadiyê nefreteke mezin nişan dan.

R. Cizre

Seîdê Îbo, roja 08.05.1924'an li Ermenîstanê, navçeya İşmîyatzîne, gundê Qarxuna Jorîn (Niha Cararat) hatiye dinê. Malbata Seîdê Îbo mîna hemû Kurdên welatên Sovyêta berê, ji ber zilm û zordariya Roma Reş, revîne û li Ermenîstanê bi cih û war bûne. Lewma hemû gelê me yê li van welatan dijî, di dilê xwe de kîn û nefreteke mezin li dijî dewleta Tirkîyê hildigirin. Tim behsa heyfa bav û kalên xwe dikin, li rê û metodên vegera welat dipirsin. Îro, bi hebûna şerê serxwebûnê û rastiya serokatiya gel, dilê wan germ dibe û bi êşkere diyar dikin ku, roja vegera wan nêzik bûye. Veger û qedera xwe bi zanebûn, bi şerê gerilayên Kurdistanê ve girê didin.

Seîdê Îbo, di gelek waran de, xwedî zanebûn û huner bû. Ew hem ji yek doktorên zarokan ên herî naskirî di nava temamiya Sovyêta de bû, hem ji weke nivîskar û helbestvanekî girêdayê gel û rastiye bû. Seîdê Îbo lawekî gelê me yê jîr, zana, fedekar û welatparêzekî mezin bû. Ji bo pirsên Kurd û Kurdistanê qet tirs nas nedikir. Di her demê de, bi tenê rastiye diparast. Li ser fêmkirina pirsan gelekî radiwest û bûbû weke çavkaniyeka moralê, ji bo gelê me yê li Ermenîstanê dijî. Timî, di rojên zor û giran de, li wan dibû xwedî, rê şanî wan dikir, li ser şin û şahiyên herdem amade bû. Seîdê Îbo li dijî mixnetiyê, derewan û durûtiyê tim şer dikir û digot: "Bila kes hewl nede gelê xwe bi-xapîne. Di dilê mirov de, çi heye, bila wê bibêje."

Tevî hemû zoriyên jiyane hêviya bavê Seîdê Îbo ew bû ku, Seîd bixwîne, diplomayên bilind hilgire û xizmeta gelê xwe bike. Seîdê Îbo, li hêviyên bavê xwe xwedî derket. Di nava nexweşî û zoriyên jiyane de, bi pirsê hebûna Kurdistanê ve, mezin bû.

Lewma hîna di xortaniya xwe de, dest bi nivîsandina helbestan kir. Ji wê demê ve gihîştibû vê ba-

weriyê: "Girîng e Kurd hebûna çanda xwe biparêzin. Zimanê xwe xweyî kin, pêşve bibin. Hemû pirsên dîroka xwe ronî, zelal bikin." Vê pirsê, li ba S.Îbo girêdan û serbilindiyêke mezin bi zimanê Kurdî ve, pêşde anî. Ew, di helbesteke xwe de, der mafê ziman de, wiha dibêje:

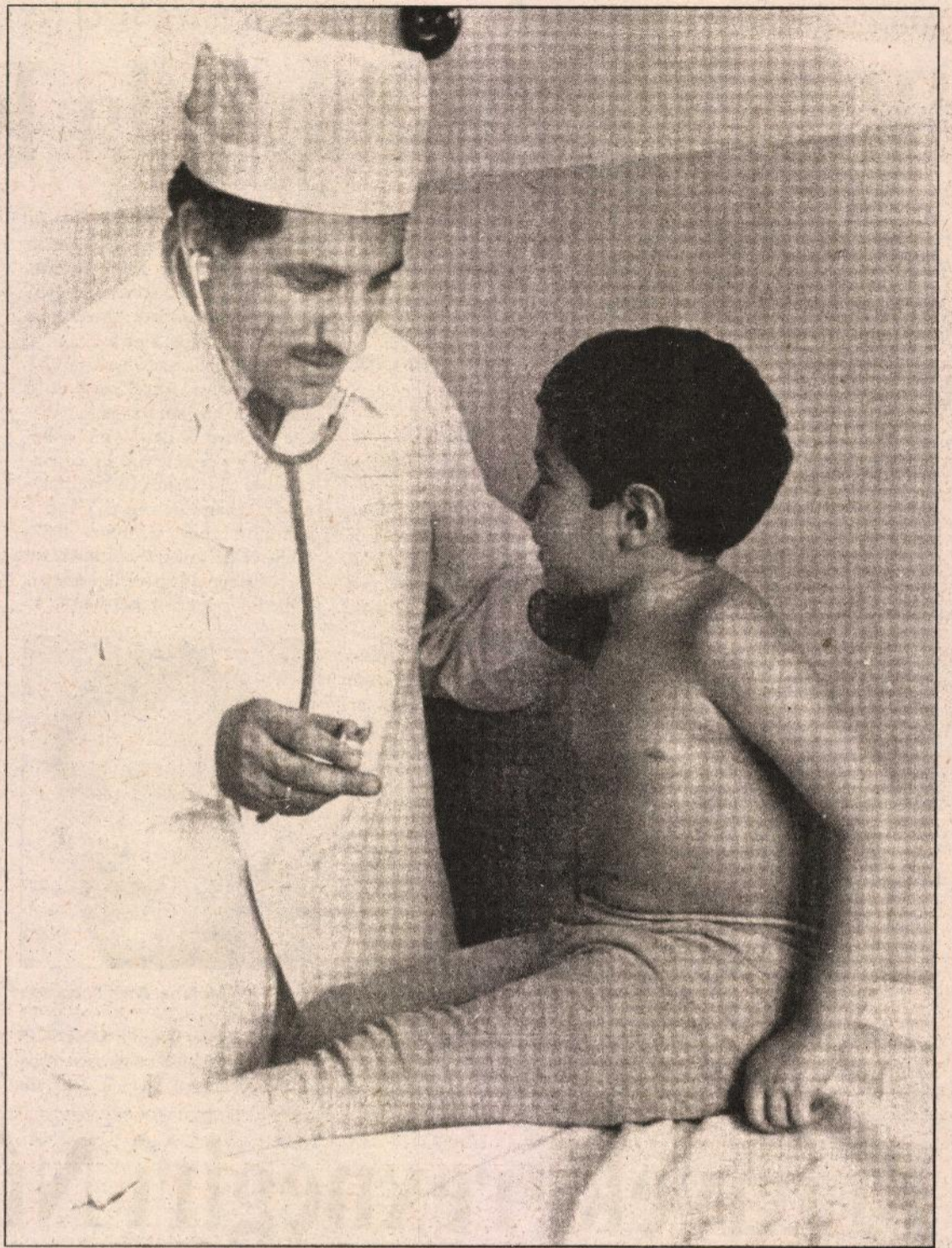
Kî zimanê xwe bîr bike
Şîrê dayîka xwe bîr dike.

Seîdê Îbo, di sala 1957'an de, Universîteya Rewanê, Fakulteya Doktorîyê kuta kir. Dû re çend salan li gundên navçeya Spîtakê doktorî kir. Di wê demê de ji dest bi nivîsandina helbest û kurteçirokan kir. Sala 1962'an li Moskoyê bû kendîtatê zanyariya doktorîyê û dû re di sala 1970'î de bû profesore doktorîya zarokan. Di warê doktorîyê de, du sed xebatên S.Îbo hene. Gelek tiştên nû bi xwe derxistine. Weke zanyarekî bilind hatiye naskirin. Ew endamê Komeleya Doktorên Zarokan New-York û endamê Komeleya Doktorên Zarokan ê Ewropa bû.

Seîdê Îbo, heta sala 1988'an çar pirtûkên helbestan weşandiye, ew ji ev in: Qurna Min (1963), Bîst Salê Dinê (1970), Şînem (1975) ev pirtûk diyarî şerê rizgariya Kurdistan kiriyê. Azadî (1988), ev pirtûka wî ya dawiyê bû. Ew di dawîya vî pirtûka xwe de, behsa xewna xwe dike, xewna dîtina Kurdistanê serbest û azad:

Lê dîr nîn e nadîra şems
Bûyî wetenê me yî bindest
Hezara got: "Ber bi herî"
Seîd bira xema neke
Xewna te xweş wê bê serî
Ber deriyê roja rengîn
Kurdistanê rabe ser zîn.

Di helbestên S. Îbo de, mirov rastê hunermediyêke bilind tê. Ew dixwaze bi helbestan ruhê mirovan paqij bike. Hîna di sala 1948'an de, çend helbestên wî di pirtûkên dersê yên zimanê Kurdî de hatine çapkirin. Di gelek kovar û rojnameyan de ji helbest, serpehatî û çirokên wî hatine weşandin. Gotinên Kurd û Kurdistanê tim li ser zimanê wî bûn. Di

Prof. Dr. Seîdê Îbo di 18.1.1991'an de li Yêrîvanê ji hêla "hêzên" tarî ve hate kuştin.

Wêne: Arşîva Welat

helbestên wî de mijar, hemû mirovayeti, Kurdîti, welatparêzi, hezkirin û biratiya gelan e. S.Îbo dîsa di helbesteke xwe de dibêje:

Emrê min kilam e
Dengbêj Kurdistan e

Di warê nivîsa vekirî de jî, du berhemên hêja yên S.Îbo hene, ew ji ev in: Duryan (1966) û Kurdê Rêwî (1979), di van nivîsaran de S.Îbo li ser jiyana Kurdistanê radiweste. Xuya dike ku S.Îbo ji hemû aliyan ve civaka xwe nas dike û li dijî adetên kevin ên ne rast disekine.

Berhemên S.Îbo hatine wergerandin ser gelek zimanên din weke, Ermenî, Rusî, Gurcî, Azerbeycanî û hwd. Gelek xebatên wî yên netemamkirî jî hene.

Mamoste Çerkezê Reş der mafê afirandinên S.Îbo de, wiha dibêje: "Heke efrandinên wî yê çûk- mezin tercumekî, lê bêyî navdayîna xudan xelkê re bixwîni dê destxwera tê derxe ku, xudanê wan Kurd e, şayirê Kurdî helal e." (Riya Teze 1 Sibat 1992 No: 5)

Sed heyf û mixabin ku, roja 18.01.1991 li paytexta Ermenîstanê bajarê Rewanê, S.Îbo bi gulleyeke xayîn û rûreşan, bi destê hêzên reş û tarî ve hate kuştin. Bi kuştina welatparêzê mezin S.Îbo,

gelê me lawekî xwe yî herî naskirî û hezkirî winda kir. Bi bihîstina vê nûçeyê dilsarî û reşîyeke mezin xwe girê da. Hemû kesên mirovperwer li dijî vê bêdadiyê nefreteke mezin nişan dan.

S.Îbo, bi bîr û baweriyên xwe yên zelal, ronak û demokrat, ji hêla hemû mirovên baş ve dihate hezkirin. Lewma jî, di meşa cendekê (cinyaz) S.Îbo de nêzikî 10 hezar mirov beşdar bûn û meşiyana mîna Kurd û Ermenî.

Li ser goristanê, di dema binaxkirina cendekê S.Îbo de gelek mirovên demokrat û welatparêz ên Kurd û Ermenî xeber dan. Di serî de, Serokê Enstîtûya Doktorîyê ya Rewanê Birêz Vîlên Akopiyan, di dengkirina xwe de got: "Şermiyêke gelekî mezin e ku zarên Kurdistan yên hêja mîna Seîd li ser axa Ermenîstanê werin kuştin." Dû re helbestvan û nivîskarên Kurd, Fêrîkê Üsiv, Wezîrê Eşo û Dr. Karlênê Çaçanî deng kirin û parçeyên helbestên xwe der mafê S. Îbo de xwendin.

Di dawiyê de jî, Mamoste Çerkezê Reş dest bi dengkirinê kir û got:

"Erê em Kurd in. Heta dengê me heye emê bibêjin em Kurd in. Bila baş were zanin ku, ew destên

reş, destên gemar, ew gulle ne tenê xwestiyê berde ceynîka S.Îbo, lê belê, xwestiyê berde ceynîka Kurd û Kurdistanê. Kurd heta dinya hebe wê hebin û zindî biminin..." Çerkezê Reş tesîreke mezin li serê hemû mirovên hazir kir.

Ev e, du sal in, êdî S.Îbo çûye ser heqîya xwe, lê li welatê me gelek guhertin û pêşveçûn pêk tên. Hêzên reş û tarî êdî direvin û paş ve dikişin.

Berbangê serxwebûnê nêzik bûye. Kurdistanê edî ne xewn e, li ber çavan xuya dike. Gerilayên me her roj heyfê ji neyaran digirin. Bê guman e ku, xewna S. Îbo li ser axa welatê pêk tê. Bila dilê zanyar û welatparêzê hêja rihet be. Dem dema berê nîn e. Kurdê edî ne belengaz û bêxwedî ne. Kurdê edî bûne xwediyê qedera xwe.

Em wiha bawer dikin, rastî nekare were weşartin. "Rim di tîran de, winda nabin." Rastî wê êşkere bibe, rûçikê hêzên reş dê xuya bibe, mirov qujên weşartî jî wê ber-siva xwe bigirin.

Di biranîna duyemîn a çûyîna Mamoste S.Îbo de, bila serê gelê Kurd sax be, bila bawerîya Meta Nazê, Meyane û Ezîz xurt be. Serkevtin ya rastî û roniyê ye.

Rewşenbîr û gel: Çi têkilî çi nêzîkbûn?

Werin! Em hemû rewşenbîrên Kurd, ji bo şoreşa xwe, ji bo serxwebûn û azadiya welatê xwe, bibin mekanîzmeyeke şoreşger. Li derveyî şoreşê em çiqas zanyar û şareza bin jî, tu rûmet ji me re nîn e. Ger em rojê li ser deh çapxaneyan jî bigerin, dîsa em nikarin bêyî xwîna şoreşê jiyay bibin!

Şoreş Dicle

Rojnamevanek ji afirînerê romana Dayîk M. Gorkî dipirse: "Hûn dikarin ji kerema xwe re bi me bidin nasîkirin rewşenbîr kî ye? Çi têkilî di navbera wî û gel de heye? Mirov dikare ji kê re bibêje rewşenbîr?" Zanyarê nirxdar Gorkî pirsra wî dibersivîne û dibêje: "Kesê ji her kesî bêhtir nêzîkî derd û êşên gel, nêzîkî ahî û axînen gel, nêzîkî daxwaz û armançên gel... rewşenbîr e. Rewşenbîr; ew mirovê ku dikare pirs-girêk û problemên gel çareser bike û bibe hêviya serbestiya civakê. Eger ne wisa be, çiqas xwendibe jî, di nêrîna min de nikare di nava refên rewşenbîran de cihê xwe bigire. Ji lew re ez pîvanê xwendin nagirim, pîvanê pratîk e, xizmet e, fedekarî ye..."

Werin em rewşenbîrên kurd xwe li gora gotina M. Gorkî di der barê rewşenbîran de bipîvin:

Tevgera rizgariya neteweya Kurdistan xwe gihan-diye radeyeke wiha ku, êdî amadekariyê ji avakirina meclîsa neteweyî re dike. Ji bo damezirandina artêşeke neteweyî, civakeke serbixwe û azad, bajarvaniyeke mirovahiye... Gelê me bi her awayî û di her warî de xwe daye ber mirinê. Mirina ji

bo afirandina civateke ku mirov bikaribe tê de mirovahiya xwe biparêze, weke dawetekê dibîne. Zarok, jin, ducan, kal... heya bi miriyên goristanan jî, goran diqelişin û tevî serhildana gelî, serhildana tolhildan û serfiraziye dibin û dibangînin: "An Kurdistan, an neman!"

Di aliyekê de panzer za-

rokan diperçiqînin, li aliyekî dayîk ji zarokên xwe re kevîran dişikînin, didine destê wan û dibêjin: "Lêxin zarokên Medya, vê carê dora me ye!" Li aliyekî def û zirne pêşiya serhildanê dikişînin, ala ERNK bilind dikin û slogan bi yek devî bi hêrs dibin: "Bi can, bi xwîn, em bi te re ey serok!..." Li aliyê din jî, bi sloganên şehîd namirin cenazeyê şehîdan li ser milên girsên gel tene hildan.

Gelo, ji vê dîlanê geştir tu dîlanên din hene? Bê guman li derveyî vê dîlanê, ji bilî bindestî û stûxwariyê, ji bilî perîşanî û bêçaretîyê tu

tiştên din tune ne.

Ji bo vê meşa serfirazî û azadiyê, em rewşenbîrên Kurd çiqasî amade ne ku, bibin navenda tevger û bizavê? Em çiqas nêzîkî germiya şoreşê ne? Em li pêşiya şoreşê ne, yan li paşiya şoreşê ne? Ji bo me rewşenbîrên Kurd bersiva van pirsan gelekî pêwîst e.

Teoriya bê pratîk, di ferhenga siyasî de demagojîti ye. Bi zimanê gel gevezeti ye. Kesên ku pîrri dixivin û kêwê axaftinê di pratîkê de pêk tinin, şirovekerên siyasî nav li wan dikin: Super Geveze. Mixabin super gevezeyên me gelek in, pîrri dibêjin, kêwê dikin.

Bi gotinê mirov dikare di rojê de hezar carî Kurdistanê rizgar bike, dikare bi sedan caran jî, bibe împaratorê Medya. Lê dema ku pêkanîna tune be, ji sedî sed super gevezeti xwe diavêje holê, cihê dax û mixabinê ye.

Li kêleka gotinê dem, ji me kirinê jî dixwaze. Gotin û kirin bi hev re jiyandibin, bi hev re dimirin. Ji lew re herdu jî, ji civateke serbixwe re dibin binyad û bingeh.

Werin! Em hemû rewşenbîrên Kurd, ji bo şoreşa xwe, ji bo serxwebûn û azadiya welatê xwe, bibin mekanîzmeyeke şoreşger. Li derveyî şoreşê em çiqas zanyar û şareza bin jî, tu rûmet ji me re nîn e. Ger em rojê li ser deh çapxaneyan jî bigerin, dîsa em nikarin bêyî xwîna şoreşê jiyay bibin!

AZADÎ

Abdurrahman Durre

Ewrûpa çilo dibîne?

Der heqê doza Kurdistanê de, hikûmetên Ewrûpa û gelên Ewrûpa, weke hev nafikirin. Gelê Ewrûpa ji sedî not alîkariya gelê Kurd û Kurdistanê dixwazin û destek dikin. Bi çavên insani li Kurd û Kurdistanê mêze dikin, her wekî hemî gelên cîhanê, azadî û rizgariya gelê Kurdistanê jî dixwazin. Û baweriya wan li aliyê demokrasî û serbestiya gelê Kurd de ye.

Lê hikûmetên Ewrûpa, her wekî her tiştî, li meseleya Kurdistanê jî, bi çavên kar û zerafî dinêrin, bi dewletên ku Kurdistanê parçe kirine re, peymanên wan ên siyasî, çandî, bazirganî (tîcarî) û leşkerî hene. Li gorî van peyman û tifaqan dimeşin, li karên xwe yên siyasî mêze dikin û hevûdin dixapînin û li dû kara xwe ne.

Ger kara xwe di alîkariya dewletên Tirk, Ereb û Ecem de bibînin, alîkariya wan dikin. Ger ku bawer bikin kara wan, dê di

serbestî û azadiya Kurdistanê de hebe, bê guman dê alîkariya Kurdan bikin; yanî, roj heye ku dewletên Ewrûpa tûranîzm û faşîzma dewleta Tirk ji xwe û ji cîhanê re weke talûke bihesibînin û alîkariyên siyasî û madî bidin şoreşa azadiya Kurdistanê û Kurdistanê azad bixwazin. **Lê, ne ji bo Kurd û Kurdistanê, belkî ji bo karên xwe yên siyasî, tîcarî û aborî.**

Û madî bidin şoreşa azadiya Kurdistanê û Kurdistanê azad bixwazin. Lê, ne ji bo Kurd û Kurdistanê, belkî ji bo karên xwe yên siyasî, tîcarî û aborî.

Ev heye ku, gelên Ewrûpa dikarin li ser hikûmetên xwe tesîrê bikin û mecbûrî alîkariya şoreşa azadiya Kurdistanê bikin.

Li gor baweriya min, di demeke nêzîk de, dê ev guvaştina gelên Ewrûpa tesîra xwe li ser dewletên Ewrûpa nîşan bide. Lewre, gelên Ewrûpa ji polîtîkayên Tirkan, ên faşîst û tûranîst aciz in û ji tûranîzma cenawir pîrri endîşe dikin.

Bi rastî jî, ji Tirk, Ereb û Ecevan gelek aciz in û ji wan hez nakin. Ji Kurdan jî hez dikin. Komeleyên Kurdan li Ewrûpa gelek xurt û berbiçav in. Li her derê Ewrûpa Kurdistan heye. Dîtin, bihîstin û hîsên min vê nîşan didin ku dê di demeke nêzîk de ev rastî xwe nîşan bidin.

Ji xwendevanên Welat re!

Şirketa belavkirinê rojnameya me belav nake.
Ji ber vê yekê êdî bi îmkânên xwe
û bi alîkariya xwendevanên xwe wê Welat
bê belavkirin. Xwendevanên me
yên ku dixwazin di belavkirina Welat te
alîkariyê bi me re bike; ji kerema xwe re
bila navnîşan û telefona xwe ji me re bişînin.

Kerê ji pîrî ziriyayî

Zilamek hebû, kerê wî êdî pîr pîr bûbû. Ji barlêkirinê re nedibû. Rojek ji rojan xwediyê kerê ji xwe re hizirî. Li ser rewşa kerê xwe yê pîr bê çî bike. Xwediyê kerê qerarê xwe da û ji xwe re got: "Ez êdî nikarim vî kerê pîr xwedî bikim. Pûta ku ez bidimê dê tev beredayî here. Nikare bar jî ragire. Guneh e, ez wî nakujim jî. Hema ez dê wî berdim çolê. Ango ez dê wî aza bikim."

Xwediyê kerê rabû kerê xwe aza kir. Berî çolê da. Kerê me yî pîr jî, ji xwe re li çol û pesaran bi serberdayî geriya û çêriya. Di vê navê de ji xwe re hevalek jî dît. Hevalê wî jî gur bû. Kerê pîr pîrî ku çêriyabû û bi serbestî geriyabû xurt û qelew bûbû. Bûbû mîna kerekî ciwan. Ji rewşa xwe ya berê derketibû ketibû rewşeke din. Xwediyê kerê ew bidîta jî,

kerê xwe nas nedikir. Hevaltiya kerê pîr û gur pîr bi pêş ve çûbû. Ji hevûdin qet venediqetiyar. Tevî hev digeriyan. Rojekê, ker û gur dîsa ji xwe re digerin û diçêrin. Kerê me hingî ji nava xwe têr bûye tu tiştî li ber pozê xwe nabîne. Ji nava xwe pîr ewle ye. Ker ji têrxwarin û kêfan nizane bê çî bike. Ker ji gur re dibêje: "Bi Xwedê zira min tê, ez dê bizirim."

Gur: "Nebî nebî tu bizirî. Rê gelek nêzî me ye. Bi Xwedê kî di rê de here û dengê zirîna te here wan, dê werin te bibin û bixine binê bar. Ez bim tu nazirî."

Kerê me yê pîr li ser vê yekê dev ji zira xwe berdide û bi gotina gurê hevalê xwe dike.

Demek bi şûn ve, dîsa kerê pîr di cihê xwe de natebite. Xwest ku bizire. Her çiqas gotinên gur di serê kerê pîr de çûbûn û heq kiri-

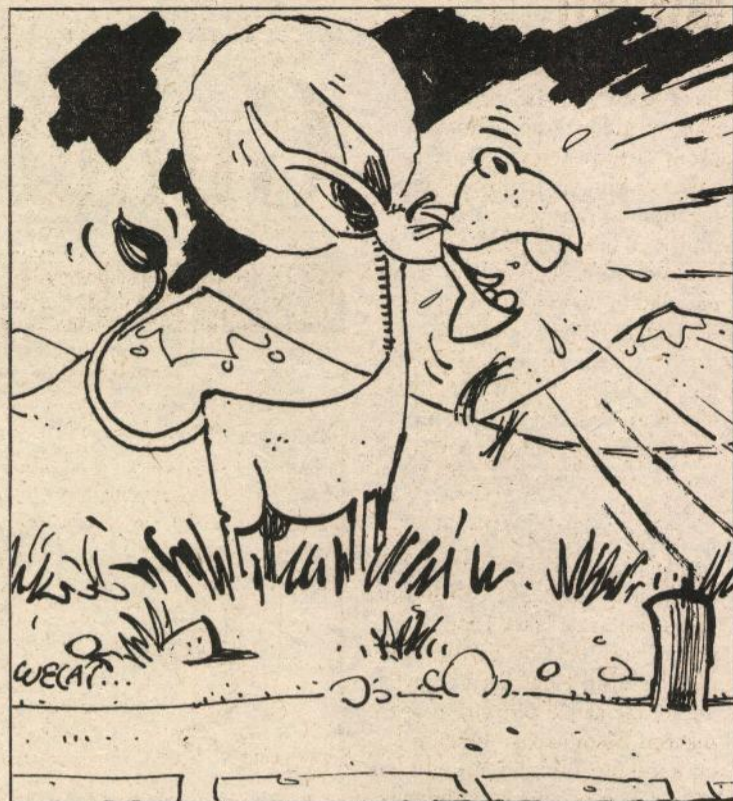
bû jî dîsa ji gur re got: "Birakê gur bi Xwedê ez dikim nakim xwe ranagirim, xwestina min a zirandinê nahêle ku ez bibe bitim. Ez dê bizirim. Lo çî dibe bila bibe. Ben di ku de zirav be, bila di wê derê de biqete."

Gur: "De tu zanî. Min ji te re got, rê nêzî me ye. Rêwî tê de diçin û tîn."

Kerê pîr bi gotina gur nekir. Da lotik û çindikan. Moz kir. Zîtikan avêt. Ker tor û bor bûbû. Kes nakaribû ew bidana sekinandin.

Kerê me dest bi zirîna kir. Bi zirîna xwe re di nava mêrgê de çû vî serî û wî serî. Mirov digot qey moz pê vedane. Dêhn û har bûbû.

Di rê de yekî rêwî bi zirîna kerê hesiya, çavê rêwî bi kerê serberdayî ket. Dêhn û bala xwe dayê ku, çî kerekî ye. Têrxwar, xurt û qelew e. Rêwî ji xwe re got:

"Wele ev ker ji min kirî beredayî ye. Ez dê wî ji xwe re biqefêlim. Ji bo bar pîr hêja ye."

Rêwî ji bo qefaltina kerê pîr î beredayî, bi pey kerê ket. Ha vir de ha wir de, bi çî kul û derdan be, kerê diqefêle. Kindir diavejê stûyê kerê û ji xwe re dibê.

Kerê me yî bê eqil jî bi zirîna xwe tê girtin. Ji nû ve dilkeve binê bar.

Ker, ji ber ku bi serê xwe bû, têr diçêriya, dixwar û digeriya, kesî pê dervedixist ku pîr e û ji bar re nabe. Ker hingî ku xurt dixuyiya zêdeyî hêza wî bar lê dikir, xwediyê wî yê nû.

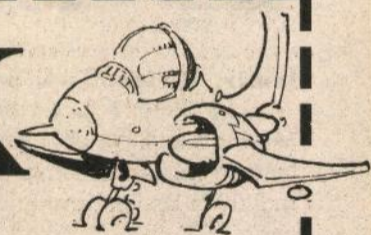
Di demeke kin û kurt de ker ji ber giraniya bar cihimî.

Belê zirîna wî bû sedemê mirina wî.

Berhevkar:
Zana Farqînî

TIŞTONEK

Ker zirî pişkûl (mişkûl) firî (ti-ving)
Sênîk mast li cihek (zevî) rast. (heyv)
Şeq şeqî dîwar peqî (bêvil, poz)
Gwîniyê di qûna latê de (rih,riha zilaman)
Xişt û mişt li dera han hişt (melkes)
Tiştêkî min heye jî her tiştî re divê (nav)
Ji min filîfî li te xebîfî (kêç)
Şilo milo kete qulo (dêwl û çal)
Bin ferş tije goşt (neynok)
Li ser destan dişemite dikeve çav dişewite (sabûn)
Qesra spî bê derî (hêk)
Qotîka bê dev û derman navê bê tu zeman (firb, mezel)
Tiştêkî min heye bi rê de diçe neqşan dike (şekal, sol pêlaw)

Qasimê qûn xwar çû serê darê, dar kire xwar (das)
Xerabiya wê nîn e lê dixin bi pihînan (gok)
Dimeşim dimeşe, disekinim disekine (sî)
Li yekî dikeve dibore xuya nake dizûre (ba)
Du kaniyên gilover ava behrê jê te xwar (çav)
Tiştêkî min heye tiştone ye gûyê wê li devê te ye (mêşa hingiv)
Şeş ben û benik du nan û kutilkek (mêzîn û weqî)
Ji darê ye, ji mlyê ye û ji şikêrê ye (mêzîn û weqî)
Şiva firê li guherê (mar)
Her hemo li ber çemo (kûsî, kîso)
Pişkoc reş fîstan sor xeftan kesk (zebeş)
Kofiya xezalê tûtiya newalê

(heyv)
Gayê kejo di hewa re diajo (firok, balefir, teyare)
Oda şîştî sih û du feqî lê rûniştî (dev û diran)
Qûnik di erdê de, noq di kerê de, serî di dê de (genim, dexil)
Bexçika tije çek û meke ji Xwedê pê ve tu kes nikare veke (pîreka bi kar, pîreka li halkî)
Tiştêkî min heye sor e ne sêv e, firî heye ne mişk e, nav spî ye ne penêr e (silik)
Qesir ji goşt, derence ji hesin (hesp û zengo)
Ji hesin û ji kevir e çiqas di xwe têr nabe (aş)
Du qûlê nabîya, du qûlê roviya aşik di bin de geriya (çav, bêvil, dev)
Şemûna du qûna (gundor, bangor)

Dar ber darê, her alîkî şax da ber, her şax ferşek li ser (dest, tîfî û neynok)
Dareke min heye bi duwazdeh şaxî her şaxekî bi sih çêlîkî (sal, heyv û roj)
Ho dibêjim tefşo dibêjim. Bi nav dikim ji te re nabêjim (ga û tafşo)
Hanye manye ferşê ser devê kaniya, rê nade aşvaniya (qesça)
Sindirok li ser sindirokê, mefte li destê bûkê (destar)
Tiştêkî min heye heta lapik goşt nekeve dev nameşe (ling, pî û şekal)
Bi şev cêrî bi roj xatûn e (nivîn)
Tanûra him himî tije nanê genimî (dev û diran)
Newalek kur tijê zixûr (bixûr) (esman û stêrik)

EYŞE ŞAN

Izmir, Welat- Eyşe Şan ji demeke dirêj ve ye ku dengbêjiyê dike. Ji çar aliyê Kurdistanê ve ji qaset û bernameyên radyoyan ên bi Kurmancî tê nasîn.

Piştî derbeya leşkerî ya sala 1980'yî deng û hîsên wê jî nehat bihîstin. Em lê geriyên û me xwest ji bo xwendevanê rojnameyê pê re hevpeyvînekê bikin. Eyşe Şan kî ye, niha çî dike, ji bo pêşerojê li ser muzîka Kurdî dixwaze çî bike, li veguherînên civaka me, bi çî çavî dinêre û hwd. Pirsan me jê pirsî.

Em vê hevpeyvînê li jêrê pêşkêşî xwendevanên xwe dikin.

Birêz Eyşe Şan, tu dikarî xwe bi me bidî nasîn? Malbata te ji ku ye?

- Dayîka min ji Erzeromê, ji malbata Hacı Mûsa Begê ye. Bavê min ji Eşîra Cibran e. Ez jî li Diyarbekir hatime dinê, li wir mezin bûm, yanî zaroka Di-

'Rê li ber muzîka Kurdî vedibe'

yarbekirê me.

We çawa dest bi hunermendiyê kir?

- Min ji bavê xwe tesîr girt. Dengê bavê min pirr xweş bû. Bavê min hem alim, hem jî dengbêj bû. Bavê min plaqçêkirinê guneh dihesiband. Ji ber vê yekê jî, tu car dengê xwe negirt plaqan. Ev yek ji bo min bû mîna xwestekeke mezin. Di wê demê de, plaqên Celal Güzelses ên kevir hebûn. Min jî, çav berda wî. Di gel mamoste-

yekî muzîkê, min li Dilûkê (Entab) dest bi dersên muzîkê kir. Dû re 2 salan di radyoya Dilûkê de xebitîm.

We gote bavê min dengbêj bû. Tu stran, an helbestên wî yên nivîsandî he ne?

- Na. Tu berhemên wî di destê me de nemane. Tenê helbestek min jiber kiribû û min wê helbestê di qaseteke xwe de xwend. Navê helbestê "Xirabo ye"

Ger mirov mercên (şertên) civaka Kurd bîne ber çavên xwe, ne hêsan e ku jineke Kurd dengbêjiyê bike. Di jiyana te ya dengbêjiyê de, weke çî astengî derketin pêşiya te?

- Belê, min gelek astengî dîtin.

Weke çî?

- Beriya 15 salan, min li Wanê program amade dikir. Ji ber ku min tenê helbestên bi Kurdî dixwend, programa min

qedexê kirin û min jî, li ber vê qedexeyê nikaribû dengê xwe derxista. Dû re li Mûşê û Erdîşê jî, qedexeyên wiha derxistin pêş me. Konserên min standin qeydê û birin Enqerê. Tevî dîtin ku ez propaganda nakim, dîsa jî, ji min re gotin, "Tu nikarî bi Kurdî bistrî." Min li ber xwe da. Min got, "Li vî memleketî, bi Îngilîzî, Fransîzî, Almanî tê xwendin, ez jî bi Kurdî dixwînim." Lê nehiştin. Min jî, nikaribû bi serê xwe li hember wan derkevim. Min dev ji strandina bi Kurdî berda.

Li gorî ku em zanin, hûn çûbûn başûrê Kurdistanê jî, we li wir bi çend hunermendên Kurd re konser dabûn. Hûn dikarin

qala geştê xwe û wan hunermendan ji me re bikin?

- Belê, ez çûbûm başûrê Kurdistanê. Min li wir konseran dabû û ji bo radyoyê jî, program amade kiribû. Min li wir çend hunermendên Kurd jî nas kir. Mîna Gulbahar, M. Arifê Cîzrewî, Îsa Berwarî, Tehsîn Taha. Dû re, Tirkmenên herêmê jî, ez xwestim. Min ji bo wan jî programeke bi Tirkî amade kir. Li Erbilê jî konserê da.

We 25-30 sal berê jî, muzîka Kurdî digot. Îro li piyasetê an jî di nav NÇM (MKM)'ê de jî, muzîka Kurdî tê xwendin û amadekirin. Hûn dikarin ferqa di nav muzîka 30 sal berê û îro de ji me re bibêjin?

- Gelek ferq heye. Berê kesî nikaribû li gorî dilê xwe stranên bixwîne. Îro, bi çî buhayî dibe bila bibe, herkes ya dilê xwe distire. Ev jî, ji muzîka me re, rê vedike.

Weke xuya dibe, li ser we jî, gelek astengî pêk hatine. Gelo çî jê xerabtir e ku mirov nikaribe bi zimanê xwe bistire?

- Ev tişt, gelek xerab e. Em li vî welatî, di xizmetkirinê de wekhev in, lê di parvekirina nîmetan de wekhevî nîn e.

Îro herkes dikare bi zimanê xwe bistire. Hûn vê bi çî ve girê didin?

-Têkoşîna wê tê dayîn. Ev berhemên têkoşînê ne.

Baş e, ev li xweşa we diçe?

- Belê, ez bi vê yekê bexte-

war im.

Niha li Stenbolê, bi navê Unkapani cihek heye. Ev der cihek bazara muzîkê ye. Hûn vê bazara muzîkê çawa dinirxînin? Li vê bazarê, her yek bi awayekî, li muzîka Kurdî dimije. Hûn van kesan çawa dibînin?

- Li gorî min, ev rewşa han gelek ne baş e. Kî radibe û li gorê xwe şroveyekê tine ji muzîka Kurdî re.

'Berê, kesî nikaribû li gorî dilê xwe stranên bixwîne. Îro, bi çî buhayî dibe bila bibe, herkes ya dilê xwe distire. Ev jî, ji muzîka me re, rê vedike'

Emrê van kesan ne dirêj e. Divê hunermend berdarî be. Naxwe her kî dibe bila bibe, dema muzîkê bîne û bi awayê erebeskî şrove bike, dê di nav demê de, winda bibe.

Em bibejin ku hin mafên me yên çandî dane me; dê wê

demê ev tevlihevî winda bibin?

-Bi dîtina min, bi otonomiyeke çandî, dê ev tevlihevî ji holê rabin.

Hûn MKM'ê çawa dinirxînin?

- MKM, saziyeke bi fêde ye. Xebatên wê min kêfxweş dikin. Bi rastî jî saziyeke pirr heja ye.

Weke hunermendekê, hûn difikirin ku tevî xebatên MKM'ê bibin?

- Teklîfê wiha li min nehat kirin. Naxwe difikirim. Lewre, Unkapani, bi salan ez mêtîm. Ger saziyekê hebe ku li me xwedî derkeve, em dê lê xwedî derkevin. Ger MKM berjewendiyên me biparêze, emê jî, wê ji xebatên xwe mehrûm nehêlin.

Eyşe Şan di pêşeroja jiyana xwe de dixwaze çî bike?

- Ez difikirim ku di warê muzîkê de, karên bi fêdetir bikim.

Tu difikirî ku muzîka radîkaltir çêbiki?

-Divê ez di nav wê jiyana radîkal de bijim.

Hûn difikirin ku biçin Kurdistanê û li wir bijin?

- Ji ber ku piyasa muzîkê li Stenbolê ye, divê ez nezi Stenbolê bijim.

Tu muzîka Kurdî distirî, ger tu li Kurdistanê bijiy ne çêtir e?

-Weke min got ku piyase li Stenbolê ye. Ne ku ez ji bo rehetiya xwe dibêjim.

Tu mesaja we ji gelê Kurd re heye?

-Xwedê gelê me serfiraz bike.